

Tweede Kamer

DER STATEN-GENERAAL

Rondetafelgesprek: over het locatiebeleid van de Rechtspraak, naar aanleiding van de brief van de minister van Veiligheid en Justitie d.d. 31 augustus 2015 inzake Huisvestingsplannen Rechtspraak (Kamerstuk 32891, nr. 27)

Vaste commissie voor Veiligheid en Justitie

Datum: 8 oktober 2015

Zaal: Groen van Prinstererzaal

Tijd: 14.00-17.00 uur

Blok 1 Rechtbanken (14.00 tot 15.00 uur)

- Voormalig president rechtbank Noord-Holland, dhr. E. van der Molen
- President rechtbank Overijssel, dhr. T. Avedissian
- President rechtbank Noord-Nederland, dhr. G. Tangenberg
- President rechtbank Midden-Nederland, dhr. H.A. Uniken Venema
- President rechtbank Rotterdam, mevr. R.G. de Lange-Tegelaar
- President rechtbank Limburg, dhr. P.W.E.C. Pulles
- President rechtbank Gelderland, mevr. M.J. Blaisse

Blok 2 Burgemeesters (15.00 tot 16.00 uur)

- Alkmaar, dhr. P.M. Bruinooge
- Almelo, mevr. J.H.M. Hermans-Vloedveld
- Assen, dhr. M.L.J. Out
- Dordrecht, dhr. A.A.M. Brok
- Lelystad, mevr. M. Horselenberg
- Maastricht, mevr. A. Penn te Strake
- Zutphen, dhr. A. Gerritsen

Blok 3 Organisaties (16.00 tot 17.00 uur)

- Raad voor de rechtspraak, dhr. F.C. Bakker
- Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak, mevr. R.H.M. Jansen
- Openbaar ministerie, dhr. A. van Wijk
- Nederlandse Orde van Advocaten, dhr. P.A.M. Manning
- Personeelsvertegenwoordiger rechtbank Assen, dhr. J. Bartstra

U treft hierna de binnengekomen gespreksnotities.

De huisvestingsparagraaf in het Meerjarenplan Rechtspraak (MJP) is voor mij aanleiding geweest mijn functie als president van de rechtbank Noord-Holland neer te leggen. Ik kon en kan mij niet vinden in het gedeelte van het plan om bij 7 gerechten de nevenlocaties die vroeger ook arrondissementshoofdplaats waren, af te waarden tot, wat ik maar even noem, b-locaties: de kantoorlocatie verdwijnt grotendeels en het zaakspakket waarin op de locatie nog zitting wordt gehouden wordt ingekrompen. Bij telefonische navraag bij uw griffier bleek mij dat ondanks dat ik niet meer als vertegenwoordiger van het bestuur van de rechtbank Noord-Holland kan optreden, u toch graag van mijn standpunt wilt kennis nemen. Gezien het grote belang van het onderwerp voldoe ik graag aan uw uitnodiging.

Mijn bezwaren tegen het nieuwe locatiebeleid kunnen als volgt worden samengevat:

- Het accent van de rechtspraak in NH, een provincie met van noord naar zuid stevige afstanden, zal straks vooral liggen aan de zuidelijke rand, te weten Haarlem. En komt dus verder van veel mensen in het midden en noordelijke deel van NH af te staan. Er zal nog slechts een beperkt zakenpakket op zitting in Alkmaar worden behandeld. Deze ontwikkeling staat volkomen haaks op mijn idee dat rechtspraak op een breed gebied dichtbij de mensen in een regio – “rechtspraak maakt samenleven mogelijk” - moet plaatsvinden. Dat betekent mijns inziens dat er zowel in Alkmaar als in Haarlem een volwaardige rechtspraaklocatie moet blijven. Het grote belang van zichtbaarheid en toegankelijkheid van rechtspraak is hierbij in het geding. Zaken met grote impact in de lokale gemeenschap (zoals zedenzaken, burengeschillen, woninginbraken, ‘zinloos geweld’, ernstige verkeersongevallen, hennepkweek) moeten worden behandeld in de regio. In een volwaardig gerechtshofgebouw als zichtbaar symbool van de rechtsstaat. Als de plannen van het MJP doorgaan zullen er o.a. geen zware zaken (MK civiel en Straf) en zaken met gedetineerden meer in Alkmaar worden behandeld. Dat zijn nu gezichtsbepalende zaken, belangrijk voor de uitstraling naar buiten (extern) maar ook voor de motivatie van medewerkers (intern). En dat laatste is natuurlijk weer van groot belang voor het handhaven van de kwaliteit.
- Daarnaast zal, wanneer de stap van verplaatsing kantoorlocatie en beperking van het pakket eenmaal is gezet, een volgende stap richting verdere concentratie niet lang op zich zal laten wachten. Ik voorzie namelijk dat snel zal blijken hoe inefficiënt (tijdverlies) en kostbaar het is om rechters en ondersteuners voor veel zittingen in Alkmaar steeds te laten reizen. Ik heb gezien dat wordt tegen gesproken dat dit zal gebeuren, maar de huidige plannen, zo kort na de HGK zijn er het beste bewijs van dat dergelijke uitspraken in tijden van financiële krapte maar zeer beperkte waarde hebben.
- Politiek en Rechtspraak hebben in het kader van de HGK uitgebreid gesproken over een nieuwe indeling van de rechtspraak in Nederland. Juist vanwege ook de aandacht voor het belang van de regionale presentie van rechtspraak was het niet gemakkelijk een goede oplossing te vinden. In de wetsgeschiedenis is te lezen (zie onder andere blz. 12 van de memorie van antwoord EK) dat belangrijk werd gevonden dat er bij gerechten geen a en b locaties zouden ontstaan. En ook dat in de uiteindelijke besluitvorming hierover wel eisen van bedrijfsvoering moeten meewegen, maar nooit voor mogen gaan op het belang van kwaliteit of toegankelijkheid van de rechtspraak.

Nu, ruim 2 ½ jaar na de HGK, wordt, althans ten aanzien van 7 gerechten met nevenlocaties, door de rechtspraak in een volstrekt andere richting gekoerst. Zonder acht te slaan op, of kenbaar meewegen van, argumenten die politiek/rechtspraak/samenleving tot voor kort nog belangrijk vonden. Zonder evaluatie van de wet af te wachten (die na vijf jaar zou plaatsvinden, zoals in het overgangsrecht art. CXLIVb staat). In feite wordt een tweede ronde HGK (HGK 2.0) uitgevoerd, maar nu alleen langs de band van de huisvesting en bezuiniging.

Ik vind daarnaast, en dat had in het kader van zorgvuldig bestuurlijk handelen wel moeten, dat onvoldoende naar de cijfermatige onderbouwing is gekeken. En dat geldt ook voor mogelijke alternatieven. Bijvoorbeeld de verlaging van huisvestingskosten door wederverhuur van gedeelten van bestaande gebouwen. Specifiek in het geval van Noord-Holland was (en is) er het alternatief van het afstoten van één van de twee gebouwen in Haarlem, een oplossing die bij eerste globale berekeningen een minstens zo grote opbrengst te zien gaf.

- De samenvatting met KEI: De komende 2 tot 4 jaar zijn cruciaal voor het welslagen van KEI. KEI betekent niet alleen een andere manier van werken, een forse personeelsreductie maar ook een stevige organisatieverandering. Er is al veel voorbereid, maar feitelijk moet KEI nog helemaal beginnen. Het proces zal ongelooflijk veel inspanning van onze organisatie en onze mensen vergen. De tweede HGK ronde komt hier nu bij. Een nieuw majeur traject, dat niet alleen straks maar nu al, zie ook alle commotie, een enorme impact heeft en dat blijkens de meerjarige doorrekening ook feitelijk begint voordat KEI is afgerond. De teneur van het laatste Visitatierapport was dat de rechtspraak nog volop bezig is de veranderingen van de HGK vorm te geven. Maak dat eerst af, was het advies, en beperk nieuwe veranderingen, ook om voldoende ruimte te creëren voor de noodzakelijke aandacht voor de kwaliteitsonderwerpen. Aan dat advies wordt naar mijn mening ten onrechte volkomen voorbij gegaan. Ik vind dat grote risico's worden gelopen, door tegelijkertijd twee van dergelijke majeure trajecten te gaan uitvoeren. Met alle gevaren van vertraging en/of mislukken van dien.

1 oktober 2015

de Rechtspraak

aan Vaste Commissie voor Veiligheid en Justitie
van Takvor Avedissian
doorkiesnummer
datum 1 oktober 2015
onderwerp Locatiebeleid Rechtspraak, rechtbank Overijssel (Zwolle, Almelo)

De president van de rechtbank Overijssel dankt de Vaste Kamercommissie voor V&J voor de uitnodiging voor het rondetafelgesprek over het locatiebeleid Rechtspraak, in het bijzonder rechtbank Overijssel.

Inleiding

De Presidenten en de Raad voor de rechtspraak (PRO) hebben gezamenlijk het Meerjarenplan (hierna: MJP) opgesteld als een integrale aanpak om vier uitdagingen aan te kunnen gaan:

- Moderniseren (o.a. digitaliseren, via het programma Kwaliteit en Innovatie - KEI)
- Investeren in kwaliteit (o.a. professionele standaarden, zie het rapport visitatie gerechten 2014)
- De werkdruk aanpakken (zie o.a. het NVvR Werkdrukonderzoek)
- Fors bezuinigen (oplopend tot € 88 miljoen in 2020 (taakstelling Rutte II))

Daarbij hecht de Rechtspraak eraan zo veel mogelijk te investeren in kwaliteit en efficiënt om te gaan met bedrijfsvoering, inclusief huisvesting. Het voornemen van de meerderheid van het PRO is het inrichten van één hoofdlocatie per (fusie)rechtbank, waar een volwaardig zaakspakket wordt aangeboden. Voor de rechtbanken Noord-Nederland en Zeeland-West-Brabant wordt een uitzondering gemaakt, daar zouden twee (hoofd)locaties behouden blijven, waar een volwaardig zaakspakket wordt aangeboden. Ook rechtbank Overijssel verdient zo'n uitzonderingspositie!

Rechtbank Overijssel

Het bestuur van de rechtbank Overijssel vindt dat de beide hoofdlocaties Zwolle en Almelo als hoofdlocatie behouden moeten blijven, met een volwaardig, gelijkwaardig zaakspakket. Aldus zou ook rechtbank Overijssel, evenals rechtbanken Noord-Nederland en Zeeland-West-Brabant een uitzonderingspositie moeten krijgen, dat wil zeggen: voor Almelo zou evenals voor Leeuwarden en Middelburg een uitzondering moeten gelden, Almelo zou dus ook naast Zwolle hoofdlocatie moeten blijven. Hiervoor gelden de volgende argumenten:

Splitswet

In april 2013 is de Splitswet ingevoerd, waarbij het ontstaan van de rechtbank Overijssel in het bijzonder te danken was aan juist het onmiskenbare regionale belang van rechtbanklocatie Almelo als hoofdlocatie.

Toezeggingen minister van V&J

De minister van V&J heeft in het parlement toegezegd dat Almelo naast Zwolle een volwaardige, gelijkwaardige rechtbank(hoofd)locatie zal blijven. Die toezegging heeft de minister van V&J ook gedaan tijdens zijn werkbezoek op 11 april 2013 in Zwolle en Almelo ten overstaan van hoogwaardigheidbekleders, gerechtsbestuur, personeel, pers en publiek. Ook het gerechtsbestuur heeft het bestendige karakter van de beide hoofdlocaties sindsdien binnen en buiten de rechtbank zo uitgedragen.

Regio Twente: rol rechtspraak in gemeenschap en juridische infrastructuur

Regio Twente heeft circa 625.000 inwoners. Dat is iets meer dan de helft van het totale inwonertal van de provincie Overijssel. En – ter vergelijking – ongeveer net zo veel als heel Friesland. Twente kent een juridische infrastructuur die gelijkwaardig is aan die van Zwolle (advocatuur, gerechtsdeurwaarders, notariaat, hogescholen/universiteit, huis van bewaring, etc.). Twente vormt een hechte gemeenschap, waar

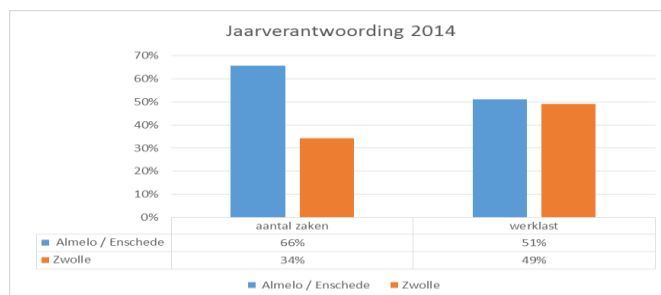
de Rechtspraak

datum 1 oktober 2015
onderwerp Locatiebeleid Rechtspraak
pagina 2 van 2

men trots is op de regio en op de rol die de rechtspraak/rechtbank daarin vervult, getuige ook de grote betrokkenheid van de Twentse lokale bestuurders en raadsfracties, balie, Twente Board, universitair hoogleraren, media etc.

Zaakspakketten en werklast

In 2014 deed de rechtbank Overijssel ruim 102.000 zaken af. Als het gaat om de werklast (zaakszwaarte) is Almelo gelijkwaardig aan Zwolle. Wat betreft het aandeel strafzaken geldt dat Almelo circa 55 % behandelt en Zwolle circa 45%. Kortom Twente is, ook als het gaat om rechtspraak, een regio die er toe doet. Anders dan in andere fusierechtbanken is in Overijssel geen sprake van een 'grote en kleine broer'. Overigens werkt van de ca 470 medewerkers de helft in Almelo (Enschede) en de helft in Zwolle.

Goede resultaten beide hoofdlocaties Almelo en Zwolle

Rechtbanklocaties Almelo en Zwolle presteren goed op veel terreinen en de waardering daarvoor is hoog. Zo oordeelden rechtzoekenden en ketenpartners in het Klantwaarderingsonderzoek 2014, zo oordeelde ook de visitatiecommissie onder leiding van Job Cohen in 2014. Ook uit de Monitorbrief 2013 en de Kengetallenanalyses 2013 en 2014 blijkt dat de rechtbank het (bovengemiddeld) goed doet op het gebied van toegankelijkheid, kwaliteit en gezonde bedrijfsvoering. Verder is sprake van een goede locatie-overstijgende samenwerking tussen de beide hoofdlocaties. De rechtbank Overijssel kijkt dan ook vol vertrouwen uit naar de evaluatie van de Splitswet die is voorzien in 2016.

Zichtbaarheid en toegankelijkheid

Wij staan voor goede, tijdige, toegankelijke en begrijpelijke rechtspraak in beide regio's Zwolle en Twente, in het belang van samenleving en rechtzoekenden, inclusief slachtoffers van misdrijven. 'Justice Must Not Only Be Done, but Justice Must Also Be Seen To Be Done'. Denk aan reguliere strafzaken met gedetineerden, maar bijvoorbeeld ook aan de zaak van de Twentse ex-neuroloog, de Monstertruckzaak in Haaksbergen. Allemaal zaken met publieke belangstelling, soms met grote groepen slachtoffers, nabestaanden, die allemaal willen zien dat het recht in de (eigen) regio zijn beloop krijgt. Slachtoffers, nabestaanden, belangstellenden die straks aanwezig willen zijn bij de Monstertruckzaak zouden met het openbaar vervoer 2 uur en 10 minuten onderweg zijn van Haaksbergen naar Zwolle. Ter vergelijking, Zwolle – Den Haag is 1 uur en 45 minuten.

Kortom, rechtbank Overijssel verdient behoud van twee hoofdlocaties Zwolle en Almelo!

Geachte leden van de vaste Commissie voor Veiligheid en Justitie,

Het bestuur van de Rechtbank Noord-Nederland dankt de Vaste Commissie voor Veiligheid en Justitie voor deze gelegenheid om toelichting te geven op de positie van de Rechtbank Noord-Nederland en vragen van uw Commissie te beantwoorden.

Wij delen het standpunt zoals dat door Raad voor de rechtspraak en presidenten als vertegenwoordigers van de gerechtsbesturen is geformuleerd en verwijzen kortheidshalve daarnaar. Hierna geven wij aan waarom de specifieke omstandigheden van onze rechtbank uitvoering van het Meerjarenplan voor de Rechtspraak 2015-2020 (MJP) in zijn samenhang noodzakelijk maken.

Met de inwerkingtreding van de Wet Herziening Gerechtelijke Kaart op 1 januari 2013 is de Rechtbank Noord-Nederland (RNN) ontstaan uit de samenvoeging van de rechtbanken Assen, Groningen en Leeuwarden. Na uitvoering van het reorganisatieplan, zoals dat door het fusiebestuur was voorbereid, lag de vraag voor hoe de rechtbank verder ingericht en ontwikkeld zou moeten worden. Op basis van verschillende in- en externe onderzoeksrapporten, waaronder het NSOB-rapport 'Governance in de rechtspraak' en het rapport van de Visitatiecommissie Gerechten (Commissie Cohen) heeft het bestuur een analyse gemaakt van de stand van zaken van de nieuw gefuseerde rechtbank en vijf pijlers geformuleerd, waarvan we noemen: de versterking van integratie, samenwerking en uniformering; rechtbankbrede kwaliteitszorg; succesvolle implementatie van KEI en personeelsbeleid dat uitgaat van professionaliteit en resultaatgerichtheid. Met de uitvoering hiervan kan de rechtbank invulling geven aan de taak waarvoor zij staat.

Voor ons is de essentie van die taak: snelle, deskundige en onafhankelijke rechtspraak, versterking van onze kernwaarden – onpartijdigheid, integriteit en professionaliteit – en daarbij nauw aansluiten bij de behoeften van de samenleving. Hierbij staat de eenheid van de rechtbank voorop.

Onze hiervoor genoemde analyse is gedurende enige maanden in onze rechtbank in ruime mate onderwerp van gesprek en consultatie geweest. In dertien bijeenkomsten op alle locaties is het met in totaal ruim honderd medewerkers besproken. Naast de algemene consultaties is ook gesproken met onder meer de Ondernemingsraad en de Raad van Advies van onze rechtbank. Er is veel waardevolle informatie opgehaald. Op basis van de reacties is onze conclusie dat de analyse binnen onze rechtbank in grote lijnen breed wordt gedeeld.

Het vinden van de balans tussen behoud en versterking van kwaliteit – juist waar de Commissie Cohen ons aangaf dat 'de rek eruit is' én wij moeten werken aan onze kwaliteitszorg – maar wel binnen de financiële kaders, vraagt dat we ingrijpende keuzes maken. Alleen dan kunnen we ook ruimte vinden voor het doen van investeringen in kwaliteitsbehoud en versterking daarvan. Kort gezegd: financiën geven niet steeds de doorslag, maar bepalen uiteraard wel in belangrijke mate onze speelruimte.

De Rechtbank Noord-Nederland is het enige gerecht dat wordt gevormd door drie voormalige zelfstandige rechtbanken. Elk met hun eigen achtergrond, cultuur en eigen werkwijze. Het is onze vaste overtuiging dat met de vorming van één rechtbank uniformiteit nagestreefd moet worden: de burger mag geen onderscheid ondervinden in behandeling van zaken, en rechtseenheid binnen de rechtbank vraagt nauwe samenwerking op organisatorisch maar juist ook op inhoudelijk gebied. Wij ondervinden dat ook bijna drie jaar na de vorming van de Rechtbank Noord-Nederland er op zowel organisatorisch als inhoudelijk vlak grote verschillen tussen de locaties blijven bestaan. De rechtzoekenden in ons arrondissement ondervinden dat, evenals onze professionele ketenpartners zoals het Openbaar Ministerie, balie, deurwaarders, Raad voor de Kinderbescherming. En wij ondervinden het zelf. De rechtbankorganisatie als geheel kan daardoor in onvoldoende mate profijt behalen van de samenvoeging: het grotere geheel zou ons ook de mogelijkheid tot specialisatie en concentratie moeten geven, en de kwetsbaarheid van kleinere eenheden moeten beperken. Dit zijn beide belangrijke doelstellingen van de Herziening Gerechtelijke Kaart (HGK). Gegeven de

financiële ruimte en gelet op de breed gedragen analyse zien wij als enige oplossing de feitelijke concentratie van personeel, rechters en juridische en administratieve ondersteuning. Belangrijk is het op te merken dat er hierdoor geen schaalvergroting optreedt: de rechtbank bestaat in zijn totaliteit uit ongeveer 650 fte, die nu verspreid zijn over drie locaties. Concentratie maakt dat niet anders. Om de hiervoor geformuleerde doelstellingen daadwerkelijk te kunnen behalen achten wij het daarnaast noodzakelijk het aantal reisbewegingen tussen locaties te beperken. Concentratie van personeel op twee locaties met instandhouding van een volledig zaakspakket op drie locaties doet te veel van de voordelen teniet. Juist daarom is het in onze ogen noodzakelijk de minder voorkomende en complexe zaken geconcentreerd, dat wil zeggen op twee van de drie locaties van onze rechtbank, te behandelen.

Deze stap brengt niet alleen de inhoudelijke en organisatorische afstemming meer bijeen. De beperking van de huisvesting van onze locatie Assen brengt een aanzienlijke besparing met zich. Besparing op directe kosten als de huursom, en op exploitatiekosten. Het gaat dan om enkele miljoenen euro's structureel op jaarbasis. Wanneer daarbij bedacht wordt dat uit huisvestingsonderzoeken blijkt dat de bezettingsgraad van onze kantoren rond de 50% ligt, is duidelijk dat (te) veel geld aan leegstaande huisvesting wordt besteed. Wij vinden een dergelijke aanwending van middelen, zeker in tijden van schaarste, een verkeerde keuze. Dat geld willen wij besteden aan de mensen die de kwalitatieve hoogstaande rechtspraak verzorgen, en niet aan de gebouwen.

De keuze om op termijn de kantoorfunctie van één rechtbanklocatie op te heffen is voor een deel van onze medewerkers ingrijpend. Het vertrek uit een vertrouwde locatie waar men doorgaans en in vele gevallen ook al langjarig met plezier werkt, brengt grote veranderingen mee. Het woon/werkverkeer zal voor sommigen toenemen.

Wij onderkennen dat de bereikbaarheid en zichtbaarheid van 'rechtspraak in de buurt' voor de rechtzoekenden in enige mate wordt beperkt. Wij achten dat verantwoord, zeker gezien de verruiming van de zogeheten uitgebreide pakketten met jeugdzaken. Voor grote, complexe handelszaken, voor de strafzaken van de meervoudige kamer en voor zaken van gedetineerden – want feitelijk worden alleen die zaken volgens de nu voorliggende plannen dan niet meer in Assen behandeld – vragen wij de betrokkenen maximaal 31 kilometer verder te reizen. De digitalisering die het gevolg is van KEI zal echter ook maken dat de burger rechtstreeks met de rechtbank kan gaan communiceren, en het feitelijk bezoeken van een rechtbanklocatie in het proces voorafgaand aan de zitting in belang zal afnemen.

Met de implementatie van KEI veranderen de samenstelling en de werkwijze van onze organisatie ingrijpend. Onderdelen worden dermate klein en daarmee kwetsbaar, dat samenvoeging of concentratie hoe dan ook onvermijdelijk is. Naar verwachting zijn de gevolgen van KEI in 2019 volledig zichtbaar.

Uitvoering van deze plannen vindt niet morgen plaats. Fasering in de uitvoering is sterk afhankelijk van de gevolgen die KEI voor de organisatie zal hebben. Dat betekent dat eerst op termijn de kantoorfunctie van de locatie Assen zal worden opgeheven en eerst dan zittingen in de complexe handelszaken en de meervoudige strafzaken en die met gedetineerden zullen worden verplaatst. Dat is de centrale lijn van het MJP. Wij steunen deze lijn, omdat het MJP een samenhangend plan is waarmee de noodzakelijke investeringen in kwaliteit mogelijk worden gemaakt. Met deze keuze voor de concentratie van ons personeel op de locaties Groningen en Leeuwarden, met een duidelijk tijdpad, met gefaseerde stappen waarbij we de ontwikkelingen van KEI volgen, zien wij een juiste balans: behoud en versterking van kwaliteit binnen de gestelde financiële kaders.

Op deze wijze willen wij uitvoering geven aan onze maatschappelijke taak: het verzorgen van goede rechtspraak in Noord-Nederland.

Namens het bestuur van de Rechtbank Noord-Nederland
Daan Keur
president

de Rechtspraak

Ronde tafel gesprek - Vaste Commissie voor Veiligheid en Justitie – 8 oktober 2015 Inbreng van het bestuur van de rechtbank Midden-Nederland

Ik ga graag in op de uitnodiging van de vaste Commissie voor Veiligheid en Justitie om bij dit rondetafelgesprek over het locatiebeleid Rechtspraak aanwezig te zijn. Mijn schriftelijke inbreng bestaat uit een korte schets van de rechtbank Midden-Nederland en het standpunt van het gerechtsbestuur over het MJP.

Algemene informatie over de rechtbank Midden-Nederland

Het arrondissement Midden-Nederland omvat de provincies Utrecht en Flevoland, alsmede het Gooi en de Vechtstreek. De rechtbank is opgericht met ingang van 1 januari 2013 en is voortgekomen uit:

- de gehele rechtbank Utrecht wat betreft de zaken van de provincie Utrecht;
- de locatie Lelystad van de voormalige rechtbank Zwolle-Lelystad wat betreft de zaken van de provincie Flevoland;
- de rechtbank Amsterdam wat betreft de zaken van het Gooi en de Vechtstreek.

In het kader van de vorming van de rechtbank Midden-Nederland is de rechtspraaklocatie in Hilversum gesloten en is een nieuwe rechtspraaklocatie in Almere geopend. Binnen het nieuwe arrondissement Midden-Nederland fungeren aldus vier rechtspraaklocaties: twee kantoorlocaties (Lelystad en Utrecht), waar ook zittingen worden gehouden, en twee zittingslocaties zonder kantoorfunctie (Almere en Amersfoort). Op de beide kantoorlocaties worden alle soorten zaken behandeld, met uitzondering van een beperkt aantal pakketten zaken die landelijk elders of binnen het arrondissement bij één van beide kantoorlocaties zijn geconcentreerd. Op beide zittingslocaties wordt een substantieel pakket van gebiedsgebonden zaken ter zitting behandeld.

Gesteld is dat er rond de start van de nieuwe rechtbank toezeggingen over de toekomst van de verdeling van de zaken over de locaties zouden zijn gedaan, waarmee het MJP in strijd is. Dat is naar mijn overtuiging onjuist. De informatie die toen, zowel schriftelijk als mondeling, is gegeven betrof de inrichting van de nieuwe rechtbank per 1 januari 2013. Het ging niet over de mogelijkheid van veranderingen van die situatie in de toekomst. Daar kon toen ook geen zinnig woord over worden gezegd.

Enkele feiten rechtbank Midden-Nederland in relatie tot de huisvesting

	Utrecht	Lelystad
Aantal medewerkers	601	197
Huurbedrag	9 miljoen/ jaar	1,8 miljoen/ jaar
Bruto vloeroppervlak	33.000 m ²	7.300 m ²
Kantooroppervlak	11.000 m ²	2.200 m ²
Aantal zittingszalen	Rechtbank 11 CRvB 6	3
Aantal enquêtekamers	15	5

Reistijd	Auto	Trein
Utrecht rechtbank – Lelystad rechtbank	0:51 uur	1:16 uur
Utrecht rechtbank – Almere rechtbank	0:45 uur	0:62 uur
Lelystad rechtbank – Almere rechtbank	0:31 uur	0:25 uur

de Rechtspraak

Het MJP

De presidenten en de Raad voor de rechtspraak hebben gezamenlijk het Meerjarenplan (hierna: MJP) opgesteld als een integrale aanpak om ook in de toekomst kwalitatief hoogwaardige rechtspraak te kunnen garanderen. Daarbij doen zich tenminste vier grote uitdagingen voor. De Rechtspraak moet tegelijkertijd:

- Investeren in modernisering (digitaliseren, het grote programma KEI)
- Investeren in kwaliteit (zie o.a. het visitatierapport 2014)
- De werkdruk aanpakken (de noodzaak daartoe blijkt consistent uit een groot aantal rapporten)
- Fors bezuinigen, van 32 mln. euro in 2016, oplopend tot 88 mln. euro in 2020 (taakstelling Rutte II)

Het totaal van de noodzakelijke investeringen en de bezuinigingen is structureel begroot op 132 mln. euro per jaar. Dat gat kán door de Rechtspraak niet geheel gedicht worden. Wel is de Rechtspraak naar de mening van het bestuur van de rechtbank Midden-Nederland aan haar stand verplicht om het maximaal mogelijke te doen. Het bestuur staat achter de keuze om landelijk zo veel mogelijk te investeren in medewerkers en in de rechtspraakprocessen, en niet in gebouwen. Voor het bestuur van de rechtbank is de noodzaak van forse bezuinigingen op dit moment de enige reden de huisvesting te wijzigen ten opzichte van de gekozen koers in de HGK. Het belang van het in ons arrondissement ook in de toekomst blijven afhandelen van alle voorgelegde zaken op een goed niveau weegt voor het bestuur zwaarder dan het belang van het behoud van een kantoorlocatie, hoezeer dit laatste ook de toegankelijkheid van de rechtspraak in Flevoland nadelig (maar niet onaanvaardbaar) beïnvloedt en de persoonlijke belangen van de betreffende collega's raakt. De wijziging van de huisvestingssituatie is voor Midden-Nederland van veel zaken afhankelijk (contract tot 2023, aanwezigheid CRvB in Utrecht, portefeuille Minister Blok, etc.), maar redelijkerwijs kan aangenomen worden dat een daadwerkelijke wijziging aan de orde is rond 2020; dit is 7 jaar na de inwerkingtreding van de Wet HGK en geruime tijd na de digitalisering van de rechtspraakprocessen.

H.AE. Uniken Venema

Rondetafelgesprek - Vaste Commissie voor Veiligheid en Justitie – 8 oktober 2015 reactie rechtbank Rotterdam

De president van de rechtbank Rotterdam dankt de vaste Commissie voor Veiligheid en Justitie voor de uitnodiging voor dit rondetafelgesprek over het locatiebeleid Rechtspraak.

Graag licht ik de achtergrond van de plannen toe, waarbij ik in het bijzonder inga op de situatie in Dordrecht en Rotterdam. De rechtbank Rotterdam bestaat uit de samenvoeging van de voormalige rechtbanken Rotterdam en Dordrecht bij de Wet Herziening Gerechtelijke kaart (1/1/13). Het gebied omvat de beide voormalige arrondissementen en loopt -van west naar oost- van Hoek van Holland tot Gorinchem en -van noord naar zuid- van Schiedam tot Hellevoetsluis. De rechtbank behandelt per jaar ruim 200.000 zaken.

De Rechtspraak in Nederland is van hoog niveau. Op de World Justice Index neemt Nederland de vijfde plaats in. Dat is iets om te koesteren. Echter, om dat hoge niveau te handhaven zijn investeringen in kwaliteit en toegankelijkheid hard nodig, zo blijkt onder meer uit het rapport van de visitatiecommissie onder voorzitterschap van Cohen. Allereerst moet de digitalisering van de rechtspraak de komende jaren tot stand worden gebracht. Een zeer omvangrijk project. Verder moeten de doorlooptijden van rechtszaken worden verkort. Tegelijkertijd moet om de kwaliteit op peil te houden geïnvesteerd worden in verlaging van de werkdruk, die op een groot aantal plaatsen te hoog is geworden en in professionele standaarden. De kruik gaat zolang te water tot zij barst. En dat barsten moet in het belang van de samenleving voorkomen worden.

Dit zijn drie grote opgaven waar de Rechtspraak de komende jaren voor staat en die uit de gewone middelen bekostigd moeten worden. Daar komt bij dat de Rechtspraak voor dezelfde jaren een forse bezuinigingsopdracht heeft. Van 32 mln. euro in 2016, oplopend tot 88 mln. euro in 2020 (8,9%; taakstelling Rutte II).

Om zo goed mogelijk aan deze vier opgaven in de komende jaren te voldoen hebben de Raad voor de rechtspraak en de gerechtsbesturen het meerjarenplan (MJP) opgesteld. In dit plan zijn zowel de noodzakelijke investeringen opgenomen als plannen om door bezuiniging geld vrij te maken om een en ander mogelijk te maken. Ook de toekomstige besparingen als gevolg van de digitalisering zijn opgenomen, maar die vinden pas op termijn plaats (vanaf 2018). De kost gaat voor de baat uit. Er is in het MJP dan ook een langere termijn genomen dan drie jaar om een en ander tot stand te brengen en er resteert een gat van 32 miljoen. Dit bedrag is overigens gelijk aan de noodzakelijke investeringen in kwaliteit.

De maatregel uit het MJP die –begrijpelijk- de meeste aandacht heeft getrokken is het locatiebeleid met betrekking tot de 7 rechtbanklocaties¹ die vóór de Wet HGK zelfstandige rechtbanken waren. De bezuiniging die hiermee op termijn (vanaf 2025) wordt gerealiseerd bedraagt landelijk 30 miljoen euro per jaar.

Voor de rechtbank Rotterdam gaat het om de locatie Dordrecht. Het plan valt uiteen in twee delen: de beoogde aanpassing van het zaakspakket in Dordrecht en de concentratie van de werkplekken van de medewerkers in het gebouw van de rechtbank in Rotterdam.

Toen de Wet HGK in werking trad, was niet voorzien dat binnen de evaluatietermijn van vijf jaar al tot dergelijke maatregelen zou worden overgegaan. De financiële taakstelling dateert van na de Wet HGK en noopt, zoals gezegd, tot deze maatregelen. Dat dit onverwacht en teleurstellend is, zowel voor onze medewerkers in de betreffende locatie als voor de lokale bestuurders, is begrijpelijk. Ik licht de beide aspecten, het aan te passen zaakspakket en concentratie van de kantoorfunctie, graag nader toe.

Zaakspakket

Als het gaat over de toegankelijkheid van de rechtspraak voor de burger, praten we het over het zaakspakket. In de huidige situatie worden op onze locatie in Dordrecht alle soorten zaken behandeld met uitzondering van enkele niet veel voorkomende specialistische zaken (o.a. IE, mededinging en

---

¹ Met uitzondering van Lelystad

vervoersrecht) en vreemdelingenzaken. Dit is vastgelegd in het zaaksverdelingsreglement met het uitgangspunt: Dordtse zaken in Dordrecht en Rotterdamse zaken in Rotterdam. Onder Dordtse zaken verstaan we de zaken die plaatsvinden in het voormalige arrondissement Dordrecht. Het gaat om ongeveer 14% van het totale aantal zaken dat de rechtbank Rotterdam behandelt.

In de beoogde toekomstige situatie blijven in Dordrecht zittingen plaatsvinden met veelvoorkomende zaken die dichtbij de burger staan, zoals zaken op gebied van leerplicht, sociale zekerheid, bijstand, WMO, lokale belastingen, WOZ, arbeid, huur, consumenten, geldvorderingen tot € 25.000, curatele en mentorschap, bewind, schuldsaneringen, familierecht (gezag, omgang, woonplaats, scheiding, levensonderhoud), politierechter niet-gedetineerden, mulderzaken, overtredingen.

Over dit pakket heeft de afgelopen weken overleg met de advocatuur, het OM en de burgemeesters plaats gevonden. Daarbij is van de zijde van de advocatuur en de burgemeesters de wens geuit om ook de jeugdbeschermingszaken (ondertoezichtstellingen en uithuisplaatsingen) in Dordrecht te blijven behandelen, alsmede veel voorkomende handelszaken en strafzaken met een bijzondere impact voor Dordrecht of de regio. De eerste wens is inmiddels overgenomen door het PRO. De laatste wens valt onder de bevoegdheid van het lokale gerechtsbestuur en zal in incidentele gevallen ook gebeuren. Voor de handelszaken geldt dat met name genoemd zijn ontruimings kort gedingen. Het OM steunt de plannen.

De zaken die in de toekomst niet meer in Dordrecht behandeld worden betreffen strafzaken met gedetineerden en bijzondere, niet veel voorkomende civiele en bestuursrechtelijke zaken.

Concentratie van kantoorfuncties

De rechtbank Rotterdam heeft twee hoofdlocaties: in Rotterdam het gerechtsgebouw aan het Wilhelminaplein en in Dordrecht het gerechtsgebouw aan het Steegoversloot. In totaliteit wordt 873 fte gehuisvest waarvan 115 fte (ongeveer 14% van het totaal) in Dordrecht.

Het kantorengedeelte van het pand aan het Steegoversloot in Dordrecht staat deels leeg; door het Rijksvastgoedbedrijf wordt sinds 2013 een (of meerdere) huurder(s) gezocht. Inmiddels heeft de Raad voor de Kinderbescherming intrek genomen in enkele kamers (hiervoor zijn enkele gebouwelijke voorzieningen getroffen). Het pand in Rotterdam wordt gerenoveerd vanaf 2016. Hiertoe is in 2014 al besloten in verband met gebruikelijke en noodzakelijke vernieuwingen van installaties en de mogelijkheid om de kantoorruimte efficiënter in te delen, waardoor de medewerkers die thans gehuisvest zijn in een nabij gelegen kantoorpand (Wilhelminatoren) kunnen inhuizen en de huur van die ruimte kan worden beëindigd.

In de situatie als in het MJP omschreven wordt een volgende stap gezet. Het gerechtsgebouw in Rotterdam wordt dan geschikt gemaakt om ook de medewerkers die thans in Dordrecht werken, te huisvesten. Dat betekent dat alle medewerkers een flexplek krijgen en dat wordt voldaan aan de rijksbrede huisvestingsnorm van 0,9 fte per werkplek.

Met het opzeggen van de huur (van het kantorengedeelte) in Dordrecht wordt een besparing gerealiseerd van +/- € 3 miljoen (huur +/- €1,5 miljoen en besparing op exploitatiekosten +/- €1,5 miljoen) per jaar. Beoogd wordt deze situatie te laten ingaan in 2018 of zoveel eerder als een geschikte huurder wordt gevonden voor het kantorengedeelte van het pand aan het Steegoversloot in Dordrecht.

Over deze plannen is de afgelopen weken ook gesproken met de lokale bestuurders en de ketenpartners, waarbij met name het werkgelegenheidsaspect en de zichtbaarheid van de rechtspraak is benadrukt. Ik wijs erop dat het locatiebeleid niet leidt tot verlies van banen.

Het gerechtsgebouw aan het Steegoversloot te Dordrecht blijft in onze plannen zijn functie voor de rechtspraak behouden, met de zittingszalen, een centrale balie (griffie) voor afgifte van stukken en 15-20 flexplekken voor de medewerkers.

de Rechtspraak

aan Vaste Commissie voor Veiligheid en Justitie
van Mr. P.W.E.C. Pulles, president rechtbank Limburg
datum 1 oktober 2015
onderwerp Locatiebeleid Rechtspraak

Inbreng RTG

Het bestuur van de rechtbank Limburg stelt het op prijs dat de vaste Commissie voor Veiligheid en Justitie een rondetafelgesprek over het locatiebeleid Rechtspraak houdt en dat president namens de rechtbank daaraan kan deelnemen.

Inleiding

De Rechtspraak staat de komende jaren voor een forse opgave. Terwijl fusiegerechten zoals Limburg nog bezig zijn de voordelen van de grotere schaal te realiseren, dient zich de maatschappelijke vraag naar digitalisering aan, wat resulteert in het u bekende programma KEI. De rechtbank steunt deze beweging ten volle omdat zo ook tegemoet kan worden gekomen aan de maatschappelijke wens van versnelling en voorspelbaarheid van doorlooptijden. Tegelijkertijd moet worden vastgesteld dat de Rechtspraak om de kwaliteit van rechtspraak te blijven garanderen en werkdruk binnen aanvaardbare proporties te houden wil investeren in professionele standaarden. Verwezen wordt naar het rapport van de visitatiecommissie Cohen ('de rek is er uit'), het meest recente MWO en KWO. Dit vraagt enorme investeringen, gezien in relatie tot het totale budget van de Rechtspraak. Tot slot, politiek is bepaald dat ook de Rechtspraak nu fors moet bezuinigen (32 miljoen euro in 2016, tot 88 miljoen in 2020). Fors investeren en besparen, vraagt om doordachte en onderbouwde, ook ingrijpende maar altijd verantwoorde maatregelen. Een dergelijke opgave is alleen mogelijk bij een meerjarige aanpak. Presidenten en de Raad voor de rechtspraak hebben gezamenlijk, met betrokkenheid van lokale gerechtsbesturen, het Meerjarenplan (hierna: MJP) opgesteld, als een integrale aanpak. Zonder dat kan het niet. Ook de rechtbank Limburg (leiding en de meeste medewerkers) realiseren zich dat waar alle overheidsinstanties moeten bijdragen aan Rijksbezuinigingen, dat ook van de Rechtspraak een bijdrage daaraan mag worden verwacht. Echter, rechtspraak is een pijler van onze Nederlandse rechtstaat, die staat voor rechtvaardigheid, rechtsbescherming en veiligheid, en dat heeft een prijs. De Raad en presidenten laten in het MJP zien wat de uiterste grens van de besparing is. Verder gaan heeft het risico dat de rechtspleging door het ijs gaat zakken. Het is aan de twee andere staatsmachten, de wetgever en de regering, om dat belang mede te beschermen. Een belangrijke besparing van de Rechtspraak is gelegen in KEI, waarvan de invoering op termijn tot besparing in loonkosten gaat leiden. De tweede is besparing waar het kan op huisvesting, wat volgens het bestuur van de rechtbank Limburg meteen ook tot een injectie in de kwaliteit leidt: de noodzaak tot besparen biedt kansen!

In lijn met andere gerechten zal de rechtbank Limburg na realisatie van KEI – afgezet tegen de geldende huisvestingsnormen – een overschot aan kantooroppervlak kennen van ongeveer 15.000 m² (ter vergelijking: het huidige totaaloppervlak bedraagt bijna 34.000 m²).

Het bestuur van de rechtbank Limburg draagt al een jaar of twee uit voorstander van kantoorconcentratie te zijn, dit om de HGK/fusie optimaal te kunnen afronden. De medewerkers zijn daarmee bekend en zakelijk (vakinhoudelijk en qua bedrijfsvoering) gezien kan dit intern op ruime steun rekenen.

de Rechtspraak

datum 1 oktober 2015
onderwerp Locatiebeleid Rechtspraak
pagina 2 van 3

In september jl. vonden consultaties plaats met onder andere het lokale bestuur (Provincie, gemeenten Maastricht en Roermond), openbaar ministerie en de balie terwijl met politie Limburg is gesproken. Aan de MJP-workshops dit voorjaar, in Maastricht en Roermond, hebben circa 70 medewerkers deelgenomen. Huisvesting kwam daarbij als thema ook aan de orde.

Standpunt rechtbank Limburg

Feitelijkheden

De kantoorlocatie van de rechtbank Limburg zou in Roermond gevestigd worden, tussen medio 2018 en voorjaar 2020. Dat zou in het huidige gerechtsgebouw Roermond zijn, met een aansluiting naar een naastgelegen kantoorpand, dat tot 1 juli 2015 in gebruik was bij de Belastingdienst. In diezelfde periode zou in dat geval het huidige gerechtsgebouw in Maastricht worden verlaten. Een andere, representatieve en passende Rechtspraak-zittingslocatie zou moeten worden verworven in Maastricht.

Beoogde effecten

1. Voor de rechtbank Limburg komen twee belangen samen: kantoorconcentratie leidt zowel tot optimalisatie van het fusieproces (kwaliteit van rechtspraak) als een substantiële financiële besparing.
2. De belangrijkste doelstelling van de wet HGK is verbetering van kwaliteit van rechtspraak (deskundigheid, specialisatie) in de steeds complexer wordende juridische rechtspraktijk. De rechtbanken Maastricht en Roermond behoorden voor de fusie (1-1-13) tot de kleinere rechtbanken van het land. Dat maakte beide rechtbanken kwalitatief kwetsbaar en met de fusie werd beoogd concreet de kwaliteit te waarborgen, waaraan de laatste jaren hard, zij het met wisselend succes, is gewerkt. De rechtbank Limburg behoort met ongeveer 575 medewerkers nog steeds tot de kleinste rechtbanken van het land. Even groot als de rechtbank Oost-Brabant, die afgezien van het kantongerecht Eindhoven, niet is gesplitst. Echter, in Limburg zijn de 575 medewerkers gelijkelijk verdeeld over beide locaties, Maastricht en Roermond. De doelstelling van de fusie in Limburg is het best en tot tevredenheid bereikt daar waar kantoorconcentratie heeft plaatsgevonden: bestuursrecht in Roermond, kabinet RC in Roermond en rechtbankbestuur en staf in Maastricht. Bij de overige onderdelen is de doelstelling in veel mindere mate bereikt. Door de beide dislocaties komt samenwerking niet voldoende van de grond. Kantoorconcentratie wordt over het algemeen zakelijk onderschreven door de medewerkers van de rechtbank, op beide locaties.

de Rechtspraak

datum 1 oktober 2015
onderwerp Locatiebeleid Rechtspraak
pagina 3 van 3

3. Op verzoek van het bestuur van de rechtbank Limburg heeft de Raad voor de rechtspraak door een extern bureau (LSA) twee businesscases laten opstellen:
  - a. Een businesscase uitgaande van het huidige gerechtsgebouw in Maastricht en een passende zittingslocatie (niet zijnde het huidige gerechtsgebouw daar) in Roermond en;
  - b. Een businesscase uitgaande van kantoorconcentratie in Roermond (het complex van en naast het huidige gerechtsgebouw met een passende zittingslocatie in Maastricht).
4. Kantoorconcentratie in Maastricht leidt tot een structurele netto besparing van € 200.000, in Roermond tot een structurele netto besparing van € 1.300.000. Dat is het saldo van besparingen (huisvestingskosten, exploitatiekosten, investeringen, kosten sociaal flankerend beleid, incidentele kosten). De status quo is volgens LSA en de Raad voor de rechtspraak in alle gevallen de duurste optie. De besparing bij concentratie in Roermond is de grootste en draagt aldus in huisvestingskosten en exploitatiekosten substantieel bij aan de Rechtspraak breed begrote bezuiniging. Het bestuur van de rechtbank wil in de locatie Maastricht een zo uitgebreid en efficiënt mogelijk zaakspakket laten behandelen. Dat zijn de ‘veelvoorkomende en laagdrempelige’ zaken conform het laatste voorstel van het PRO. Afstemming over de concrete invulling daarvan zal te zijner tijd zoals gebruikelijk ook met de belangrijke ketenpartners zoals het openbaar ministerie, de balie en de DV&O plaatsvinden. De gemeenten zullen daarbij worden geconsulteerd. In Roermond zal het ‘volwaardige’ pakket worden behandeld.
5. Hoewel Maastricht de hoofdstad van de provincie is, en daarom een natuurlijke hoofdvestigingsplaats voor een rechtbank, is de centrale ligging van Roermond in het arrondissement een evident voordeel, om twee redenen:
  - a. toegankelijkheid voor de burger en procespartijen, ook uit de rest van het land, en;
  - b. de arbeidsmarkt bij de werving en behoud van rechters (Brabant, Gelderland), zo blijkt uit de praktijk van de laatste jaren.

Toegankelijkheid en zichtbaarheid

De rechtbank en rechtspraak zullen zichtbaar en aanwezig in Maastricht blijven. De rechtbank wil daaraan niet afdoen; “bereikbaarheid” was bovendien een politieke en bestuurlijke randvoorwaarde van de HGK. De meest voorkomende zaken blijven in Maastricht behandeld worden. In volume is dat het overgrote deel van de thans daar ter zitting behandelde zaken. Voor de “gewone burger” verandert er in de meeste gevallen niets. Bovendien is te voorzien dat technologische middelen (KEI, video, streaming) de Rechtspraak dichterbij de burger brengen. De rechtbank Limburg is met de gemeenten van de grote Limburgse steden daarover, los van de kwestie van de kantoorconcentratie, al concreet in gesprek. De betrokken gemeenten werken graag verder samen met de rechtbank aan realisatie.

de Rechtspraak

aan Vaste Commissie voor Veiligheid en Justitie
van Margreet Blaisse Rechtbank Gelderland
doorkiesnummer 088-3611519
datum 8 oktober 2015
onderwerp MPJ en Locatiebeleid Rechtspraak

Inbreng

Inleiding

Ik neem u graag mee naar het jaar 2020. In 2020 is de digitalisering van de rechtspraak een feit. Tegen die tijd werken wij in de rechtspraak op alle niveaus anders dan we op dit moment doen en hebben wij afscheid genomen van een belangrijk deel van ons administratieve personeel, naar verwachting 43%. Deze vernieuwing vindt plaats terwijl het werk - het leveren van rechtspraak - gewoon doorgaat; we verbouwen terwijl de winkel openblijft en de klanten blijven komen.

Wij willen rechtspraak leveren die aansluit op wat de maatschappij vraagt; snel, toegankelijk en deskundig. Dat moeten wij doen in een periode waarin de Rechtspraak ook, en tegelijkertijd, fors moet bezuinigen. Daarover gaat het Meerjarenplan (MJP) van de Rechtspraak. Hoe denken we dat alles te gaan doen, wat hebben we nodig aan middelen en hoe denken we dat te financieren?

In het MJP hebben een zo nauwkeurig mogelijke inschatting gemaakt, op basis van wat wij nu weten, van wat wij denken te moeten doen en wat wij daarvoor nodig hebben aan middelen. De cijfers kent u; het tekort loopt op van 99 mio in 2016 tot 139 mio in 2020.

We hebben natuurlijk ook gekeken naar wat wij zelf kunnen doen om te bezuinigen. Een deel van de dekking gaat uit de digitalisering komen, administratief werk vervalt en dat gaat leiden tot een daling van de personeelskosten. Voor het overige willen wij zo min mogelijk bezuinigen op onze mensen, en zeker niet voor zover dat ten koste gaat van de kwaliteit die wij nu juist willen leveren. Met dat uitgangspunt, zoeken wij de besparingen in de bedrijfsvoering en in de huisvesting.

Uitgaande van de geldende huisvestingsnormen hebben wij nu al een overschot van 100.000 m² kantooroppervlak en met het voltooien van de digitalisering en het afscheid nemen van administratief personeel, loopt dat op naar 130.000 m². Wij willen geen geld - publiek geld - besteden aan m² die wij niet nodig hebben. Dat geld kunnen we beter besteden, namelijk aan kwaliteit en dus aan de kwaliteit van onze medewerkers en het werk dat zij leveren.

De besparing op huisvesting kun je op een aantal manieren doen; de meeste effectieve is door kantoorlocaties te concentreren. Dat levert meer op dan gedeelten van gebouwen afstoten of onderverhuren. En het levert nog meer op als ook in het zaaksaanbod enige concentratie plaatsvindt. In het plan dat nu voorligt, is gezocht naar de juiste balans tussen enerzijds de toegankelijkheid van de rechtspraak, de vereiste deskundigheid en de gezonde bedrijfsvoering; dat leidt tot het voornemen om zaken met gedetineerden, alle meervoudige zaken en handelszaken te concentreren. Daarnaast is er een categorie zaken waar het gerechtsbestuur, toegesneden op de plaatselijke situatie, kan besluiten of deze uitsluitend op de hoofdlocatie behandeld zullen worden dan wel tevens op de andere locatie.

de Rechtspraak

datum 8 oktober 2015
onderwerp Locatiebeleid Rechtspraak
pagina 2 van 2

Situatie Gelderland

De rechtbank Gelderland heeft nu zittingslocaties in Apeldoorn, Arnhem, Nijmegen en Zutphen. Apeldoorn en Nijmegen zijn zogenaamde kantonlocaties. In Nijmegen worden uitsluitend zittingen gedaan, het is geen kantoorlocatie. De zittingen worden vanuit Arnhem bemand. De afstand tussen Nijmegen en Arnhem is 16 km, 13 minuten met de trein (intercity). Arnhem en Zutphen zijn nu beide hoofdlocatie, op beide vestigingen wordt hetzelfde zaakspakket aangeboden, met twee uitzonderingen; alle bestuurszaken zijn in Arnhem geconcentreerd en alle insolventie- en bewindzaken in Zutphen. De afstand tussen Arnhem en Zutphen is over de weg 38 km, met de trein 22 minuten (intercity). Apeldoorn ligt dichterbij Zutphen dan bij Arnhem (22 km vs 35 km) maar over de weg maakt het in reisafstand niet veel uit (in beide gevallen rond een half uur).

Het MJP voorziet er in dat de medewerkers die nu werken in de kantoorlocaties Apeldoorn (nu 14 medewerkers) en Zutphen (nu 230 fte), hun basis krijgen in Arnhem (nu 425 fte). Na de digitalisering zullen die aantallen kleiner zijn door het wegvallen van administratief werk.

Vanuit het perspectief van de rechtzoekenden is van belang dat met het MJP in het aanbod van Apeldoorn en Nijmegen niets verandert en dat in Zutphen de meeste en de meest voorkomende zaken blijven. Voor een aantal zaken zal verder gereisd moeten worden. Dat is altijd vervelend maar tegen de achtergrond van de diverse belangen, en gelet op de beperkte extra reisafstand, overkomelijk. Daarbij is tevens van belang dat de rechtspraak met de digitale mogelijkheden die er straks zijn, een stuk toegankelijker wordt. Er komen dus ook mogelijkheden bij.

Vanuit het perspectief van de kwaliteit, biedt de concentratie goede mogelijkheden om samen te werken, om kwetsbaarheden op te vangen, etc. Het hebben van verschillende locaties, leert de ervaring nu, levert ook belemmeringen op in de afstemming en in de samenwerking.

Vanuit het perspectief van de medewerkers van de rechtbank Gelderland, kan de voorgenomen concentratie in Arnhem in de privésfeer fors ingrijpend zijn. De afstand Arnhem Zutphen, de periode om daarop voor te bereiden en de mogelijkheden om flexibeler te werken, zijn echter zodanig dan wij vinden dat die keuze verdedigbaar is. We proberen de plannen zoveel mogelijk te faseren. In Arnhem moet het Paleis van Justitie gerenoveerd worden. Dat stond al gepland, het gebouw en de installaties zijn door hun “life cycle” heen. Die verbouwing grijpen wij aan om het gebouw geschikt te maken om *alle* medewerkers van de rechtbank Gelderland op een goede manier te huisvesten. Om onze medewerkers en de organisatie niet over te belasten, willen we faseren in de tijd; eerst de digitalisering (2015-2018), dan de verbouwing (2019-2020) en dan de concentratie.

Vanuit het perspectief van de gemeente Zutphen is een vertrek van de medewerkers uit het kantoorgebouw Zutphen natuurlijk een aderlating. Daarbij past de kanttekening dat zij niet volledig weg zijn omdat een deel van die medewerkers op wekelijkse basis in Zutphen zal zijn in verband met zittingen. De rechtspraak gaat niet weg uit Zutphen, de zichtbaarheid en de toegankelijkheid blijft.

Reactie regio Noord-Holland Noord op de voornemens van de Raad voor de Rechtspraak over de Rechtbank Alkmaar ten behoeve van hoorzitting cie. V&J op 8 oktober 2015.

Onwenselijke afstand tot de rechtspraak

- Verplaatsing van de Alkmaarse zwaardere straf-, familie- en bestuursrechtzaken naar Haarlem betekent dat er vanaf 2020 boven het Noordzeekanaal (1.067.790 inwoners en 86.725 bedrijfsvestigingen) geen volwaardige rechtspraak meer is en onder het Noordzeekanaal op twee locaties: Haarlem en Amsterdam. Dit leidt tot afbrokkeling van de toegankelijkheid en de zichtbaarheid van de rechtspraak in een groot deel van Noord-Holland.
- Rechtspraak dient toegankelijk te zijn, dat wil zeggen dat zaken zo dicht mogelijk bij de burger worden behandeld. De burger raakt anders verwijderd van de rechtspraak. Bovendien dreigt de Rechtspraak zo een Randstedelijke aangelegenheid te worden en zullen burgers van buiten de Randstad zich niet meer betrokken, gehoord en begrepen voelen.
- Binding met de regio gaat verloren doordat vacatures opgevuld zullen worden door mensen uit de regio Haarlem.
- Iemand uit Den Helder kon tot een paar jaar geleden nog in zijn eigen woonplaats terecht. Daarna moest hij naar Alkmaar (circa 90 kilometer visa versa) en vanaf 2020 moet hij naar Haarlem (circa 160 kilometer visa versa). De reistijd vanuit Texel, Den Helder en de Wieringermeer naar Haarlem bedraagt 2 tot 3 uur enkele reis.
- Voor de Noord-Hollandse situatie zouden de maatregelen betekenen dat alle meervoudige zaken verdwijnen naar Haarlem. Dat zijn meestal zaken waarbij meerdere personen betrokken zijn. Denk daarbij ook aan advocaten, slachtoffers van misdrijven, reclassering, jeugdzorg,. Ook zij zouden in de toekomst naar Haarlem reizen. Daarnaast zal echter ook een fors aantal enkelvoudige zaken voortaan in Haarlem worden behandeld in plaats van in Alkmaar en Zaandam. Het betreft alle handelszaken (kortgedingen, burenruzies, bouwvergunningen e.d.) zaken waarin iemand gedetineerd zit en de meeste bestuursrechtzaken. Het gaat om zaaksoorten waarvoor de burger vaak meerdere malen naar de rechtbank moet komen.

Regionale gevolgen, o.a. voor de werkgelegenheid

- Door sectoraal beleid van het Rijk zijn veel publieke dienstverleners uit de regio verdwenen en geconcentreerd in de Randstad:
  - Gevangenis Alkmaar (2009)
  - Openbaar Ministerie
  - Kamer van Koophandel (2013)
  - Raad van de Kinderbescherming (2013)
  - Rechtbankdependance Den Helder (2013)
  - Regionale Meldkamer (2013)
  - Rechtbankdependance Hoorn (2014)
  - Belastingkantoor Alkmaar (2015)
- Verlies van werkgelegenheid: 240 rechtbankmedewerkers en 56 rechters verhuizen in 2020 naar Haarlem. Daarnaast zullen er veel indirecte banen verdwijnen. Ook zal juridisch georiënteerde werkgelegenheid de regio verlaten.

- In 2010 is met het Rijk overeengekomen dat in de regio Alkmaar een gasopslag (de Gasrotonde) zou worden aangelegd. Om dit mogelijk te maken werden voor vestiging van bedrijven in de omgeving beperkingen opgelegd. De verantwoordelijke bewindslieden van Economische Zaken resp. minister Van der Hoeven en Verhagen hebben zich namens het kabinet vastgelegd om werkgelegenheid in de regio te stimuleren.
- De ontwikkeling staat haaks op de inspanning van de gemeenten in de regio Noord-Holland Noord om juist werkgelegenheid aan te trekken om op deze manier antwoord te geven op de toenemende vergrijzing én krimp. Het staat ook haaks op het rijksbeleid inzake krimp en anticiperregio's.

Herziening Gerechtelijke Kaart

- Bij de totstandkoming van de HGK is toegezegd dat Haarlem en Alkmaar gelijkwaardige zittingslocaties zouden blijven. Ondanks deze toezegging is sinds 1 januari 2013 de locatie Alkmaar gestaag uitgehold (bijvoorbeeld verplaatsing van de sectie Bestuursrecht naar Haarlem). De HGK zou na 5 jaar geëvalueerd worden; dit is tot op heden niet gebeurd.

KEI

- Het naast de invoering van KEI (digitaliseringsproject Kennis en Innovatie) ontmantelen van 7 rechtbanken, waaronder die in Alkmaar en Zaandam, trekt een enorme wissel op de rechtbankmedewerkers en leidt tot onaanvaardbare risico's met oog op behoud van kwaliteit van de rechtspraak. Inmiddels is duidelijk geworden dat de invoering van het KEI vertraging ondervindt en dat er sprake is van een omvangrijke kostenoverschrijding.

Business case

- De cijfermatige onderbouwing ontbreekt en te weinig scenario's zijn onderzocht en doorgerekend. Een minimaal bestuurlijk vereiste is dat wanneer zo'n vergaand plan wordt geïntroduceerd, men mag verwachten dat het zodanig is doorgerekend dat de voorspelling gerechtvaardigd is, dat het beoogde resultaat (bezuiniging) wordt gehaald. Dat is tot nu toe niet gebeurd. Een eigen berekening van de rechtbank levert op dat sluiting van de locatie Alkmaar vanaf 2020 geen bezuiniging oplevert, maar zelfs geld kost i.v.m. het openhouden van Alkmaar als zittingslocatie en de vele kosten die dat met zich meebrengt.
- Er is niet serieus gekeken naar alternatieven, bijvoorbeeld afwaardering (in het geval van rechtbank NH) van één van de Haarlemse locaties (wij zitten hier met de bijzonderheid dat we eigenlijk drie hoofdlocaties hebben). Met de inmiddels publiek bekende gegevens over huurlast en mogelijke besparingen, kan worden vastgesteld dat een dergelijke variant financieel minstens zoveel oplevert (zo niet meer) dan afwaardering en verplaatsing kantoorlocatie Alkmaar.
- Na het afstoten van de panden worden deze ingebracht bij het Rijksvastgoedbedrijf waar ze opnieuw tot kosten leiden.
- Bij de ingeboekte besparing zijn de kosten van andere partijen (Openbaar Ministerie, Politie, Raad voor de Kinderbescherming, Reclassering en Advocatuur) niet meegenomen.

- De maatschappelijke kosten door het voorgenomen herziene locatiebeleid zijn door de Raad voor de Rechtspraak niet berekend. De minimale besparing van € 6 miljoen in 2018 kan daarmee leiden tot een kostenstijging bij andere begrotingen of tot het verminderen van het effect van inspanningen van andere ministeries, zoals EZ en Sociale Zaken. Zelfs als wordt uitgegaan van een bezuiniging voor V & J, is dat op het niveau van het Rijk niet zo, maar juist contrair beleid.

Schriftelijke bijdrage burgemeester Almelo, mevrouw Jon Hermans–Vloedveld mede namens 14 burgemeesters in Twente, 89 gemeenteraadsfracties in Twente en de Commissaris van de Koning van Overijssel

1. De feiten op een rij: Rechtbank Almelo toegankelijk en prestatiegericht

De locatie Almelo ondersteunt binnen de Rechtbank Overijssel het **verzorgingsgebied Twente¹ met 626.000 inwoners en ruim 40.000 bedrijven**. Verreweg de meeste zware en (grens)criminaliteit vindt langs de A1 corridor in Twente plaats. Als de plannen doorgaan zouden 626.000 inwoners en ruim 40.000 bedrijven in Twente voor vele zittingen en rechtszaken naar Zwolle moeten reizen. De **reistijd** voor slachtoffers, familie en cliënten vanuit Twente naar Zwolle varieert **van ruim 1 tot 1,5 uur. En de cliënt betaalt. Dat doet iets met de toegankelijkheid van het recht; met name voor kwetsbare groepen zoals voor eigenaren van executieveilingen of voor cliënten van de Reclassering.**

Voor de positie en het gezag van de Rechtspraak is het van groot belang dat **meervoudige zaken in het hart van de regio worden behandeld**. Zaken met grote maatschappelijke impact als Jansen-Steur, Monstertruck Haaksbergen of de Vuurwerkkramp Enschede zouden na implementatie van de plannen in Zwolle worden behandeld. Het gaat erom ook in het locatiebeleid de zichtbaarheid te vergroten en daarmee de **maatschappelijke effectiviteit van de rechtspraak te vergroten door aan te sluiten bij de behoeften en problemen in de regionale samenleving**.

De Rechtbank Almelo is een volwaardige rechtbank (binnen het arrondissement Overijssel) dat zo'n 60% van alle zaaksaantallen verzorgt. De **Rechtbank Overijssel presteert op of boven het landelijke gemiddelde²**. Vanuit het oogpunt van kwaliteit is concentratie naar Zwolle een overbodige ingreep. De constatering van de RvdR dat 75% van de zaken in Almelo achterblijft is in effect onjuist. In de berekening van de RvdR worden de kantonverstekken en de CBM zaken meegeteld. Dit zijn "papieren" zaken waarover geen zitting plaatsvindt. Met het weghalen van het zaaksaanbod zoals voorgesteld, kleedt de RvdR de locatie dusdanig uit dat **een b-locatie ontstaat**.

2. De gevolgen voor de Regio Twente

Twente is in veel aspecten een sterke regio, met hooggekwalificeerd werk in de technologische industrie, met de meeste start-ups van Nederland en met een hoogwaardig onderwijsaanbod. Maar Twente kent ook een relatief hoge werkloosheid, met name aan de onderkant van de arbeidsmarkt. Almelo is in Twente de gemeente met de hoogste werkloosheid (9,9%) en staat daarmee landelijk op de 7e plaats in de top 25 van de gemeenten met de hoogste werkloosheid. Om dat **economisch tij te keren** hebben overheden, bedrijfsleven en onderwijsinstellingen de handen ineengeslagen voor het Actieplan 'Twente Werkt', dat juist beoogt de werkloosheid terug te dringen. Het plan kan op steun van Minister Kamp rekenen. Ook is onlangs, met hetzelfde doel, het Sectorplan voor Twente ingediend bij minister Asscher van Sociale Zaken. Wij verwachten binnenkort van hem een positieve beschikking. De enkelvoudige bezuiniging van de

---

¹ Het verzorgingsgebied van Twente is daarmee groter dan dat van Zeeland (388.735) en Groningen (584.342) en bijna even groot als Friesland (646.257). Het functioneren van twee volwaardige rechtbanken zien we ook terug in Zeeland/West-Brabant (388.735/717.000 inwoners).

² Monitor HGK Gelderland en Overijssel, November 2014 aan de Tweede en Eerste Kamer aangeboden. De Minister: Met de Raad voor de rechtspraak constateer ik dat de resultaten van deze rechtbanken niet significant verschillen met de resultaten van de andere rechtbanken in Nederland, en dus geen aanleiding geven tot zorgen of specifieke maatregelen."

Raad voor de Rechtspraak is niet afgezet tegen de **sociaaleconomische schade** die de regio Twente lijdt als gevolg van het verdwijnen van de rechtbank. Hierbij moet worden gedacht aan:

- Extra (reis)kosten slachtoffers, advocatuur, gedetineerden en rechtzoekenden. Het vervoer van gedetineerden kost € 400,- per rit;
- Schade directe/indirecte werkgelegenheid en (mogelijke) gevolgen voor Huis van Bewaring/PI De Karelskamp, het Politie Arrestanten Centrum Twente, Reclassering, Kinderbescherming en toeleveranciers en ketenpartners van die instellingen;
- Brain en money drain: verdwijnen van hoger opgeleiden en hogere inkomens uit Twente met sociaaleconomische gevolgen voor de juridische opleidingen, stageplekken, culturele instellingen en een afnemend agglomeratie-effect voor Twente.

Het komt ons in Twente cynisch voor als juist de Rijksoverheid banen uit de regio zou laten wegvloeien waar wij nu juist met alle macht werken aan behoud van de werkgelegenheid. Het besluit van de Raad voor de Rechtspraak, zoals dat er nu ligt, zou al deze inspanningen voor een groot deel teniet doen. Bovendien zou een dergelijk besluit in strijd zijn met moties ten behoeve van Rijksdiensten in economisch zwakke regio's, die eerder door uw Kamer zijn aangenomen.

3. Financiële onderbouwing en alternatieven

Voor het arrondissement Overijssel is geen businesscase gemaakt; op de cijfers krijgen wij geen fatsoenlijk zicht en dan ontbreekt een 'level playing field'. Er is gewerkt met 'algemene ramingen'. Uit brieven aan uw Kamer blijkt dat het pand in Zwolle de RvdR jaarlijks €6 miljoen kost en Almelo jaarlijks €2,5 miljoen. Het pand in Zwolle is recent geheel gevuld door onderverhuur aan onder meer de Raad voor de Kinderbescherming. Het pand in Almelo is in 1995 opgeleverd en heeft een digitale zittingszaal van €7 miljoen (2013). Het pand hoeft pas in 2025 gerenoveerd te worden. Vanuit Almelo is herhaaldelijk aan de Raad voor de Rechtspraak het aanbod gedaan om een alternatieve invulling te geven aan een deel van de opgelegde bezuiniging op de huisvesting. Maar de Raad voor de Rechtspraak is nooit serieus op dit aanbod ingegaan. Geheel in lijn met de motie Slob/Samsom, die bij de Algemene Politieke Beschouwingen bijna unaniem door uw Kamer is aangenomen, willen wij dus best een bijdrage leveren. Maar wij worden daartoe niet in de gelegenheid gesteld.

4. Tot slot

In de afgelopen periode hebt u met de vele Kamervragen, de algemene politieke en financiële beschouwingen en deze hoorzitting laten zien dat het de Tweede Kamer iets waard is om de rechtspraak in Nederland toegankelijk te houden en oog te hebben voor de regionale context en mensen met een smalle beurs en slachtoffers. Het kan niet anders of elke getroffen rechtbank, elke betreffende gemeente probeert hier op te komen voor het eigen belang. Er is een uitweg. Uit de plannen van de RvdR blijkt dat de bezuiniging voor het locatiebeleid 6 miljoen euro in 2018 en 15 miljoen euro in 2020 bedraagt. Met andere woorden: door 6 miljoen euro beschikbaar te laten stellen voor 2018 kan veel worden bereikt in de zeven betrokken regio's met meer dan 2 miljoen mensen.

Samenvattend

De enkelvoudige landelijke bezuinigingsopgave van €6 miljoen op huisvestingskosten in 2018 oplopend tot €15 miljoen in 2020 wordt teniet gedaan door de lokale regionale effecten, de toenemende reiskosten, de maatschappelijke effectiviteit van de Rechtspraak en het grondrecht op toegankelijke rechtspraak.

Bijlage 1 Overzicht Toezeggingen

1. Brief Minister Opstelten van 16 februari 2012 met de woorden: "De vestiging van het parket in Almelo blijft, m.u.v. niet-lokale en context gebonden taken, een volwaardig takenpakket houden."
2. Memorie van Antwoord Herziening Gerechtelijke Kaart, Minister Opstelten:
Uitgangspunt bij de zaaksverdeling is dat er in alle regio's sprake moet zijn van volwaardige rechtspraak en hoogwaardige kwaliteit van de strafrechtelijke vervolging. De herziening van de gerechtelijke kaart is juist bedoeld om die kwaliteiten te behouden en vergroten. Ik heb dit onlangs ook benadrukt in een gesprek met enkele burgemeesters uit de regio Twente over de toekomst van, onder meer, de rechtbank Almelo.
3. Memorie van Antwoord, idem:
Het advies van de Afdeling om de hoofdplaatsen wettelijk vast te leggen is, naast voornoemde reden, niet gevolgd omdat het een rangorde tussen verschillende soorten zittingsplaatsen zou impliceren: de bij wet aangewezen hoofdplaatsen als «A-locaties» en de in de bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen zittingsplaatsen als «B-locaties». Een dergelijke rangorde is ongewenst, mede gelet op de discussie die eerder heeft plaatsgevonden over een voorstel waarin werd uitgegaan van een scherp onderscheid tussen enerzijds bij wet aan te wijzen vestigingsplaatsen en anderzijds bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen zittingsplaatsen. Er is in dat verband duidelijk afstand genomen van het beeld dat er eerste- en tweederangs rechtspraaklocaties zouden zijn.
4. Uit brief aan de kamer door Minister Kamp³, 20 januari 2015, Betreft Beantwoording vragen over de medewerking van het kabinet aan het plan om de werkloosheid in Twente aan te pakken.
Wat de inzet is op het behoud van overheidsbanen in de regio (zorg, rijksdiensten etc.)?
Antwoord:
Aan Rijkszijde zijn de afgelopen jaren in overleg met uw Kamer plannen gemaakt voor de huisvesting van rijksdiensten in het land. Mutaties in de aanwezigheid van rijksdiensten kunnen een effect hebben op de werkgelegenheid in een regio. Voor het Ministerie van Defensie, het Ministerie van Veiligheid en Justitie en de overige departementen worden op dit moment geen substantiële wijzigingen voorzien in het beeld dat eerder - ook voor Twente - met de Kamer is gedeeld. Dat geeft regionale bestuurders voor de middellange termijn houvast. De plannen zijn sinds 1 januari 2014 bij het Rijksvastgoedbedrijf in uitvoering.
5. Motie Groot/Schouten bij de Reorganisatie Belastingdienst: rekening houden met economisch zwakkere regio's
De Tweede Kamer heeft er bij de behandeling van de reorganisatie van de Belastingdienst bij het Kabinet op aangedrongen rekening te houden met economisch zwakkere regio's. De motie hierover, van Groot/Schouten werd unaniem aangenomen.

---

³ Antwoorden van de Minister van EZ mede namens de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid op Kamervragen van de leden Omtzigt (CDA), Schouten (CU), Siderius (SP) en Yücel (PvdA) over medewerking van het kabinet aan het plan om de werkloosheid in Twente aan te pakken. De vragen zijn gesteld op 19 december 2014 onder nummer 2014Z23768

Rechtzoekende inwoners Drenthe op afstand gezet

Heeft u in de discussie over de dreigende ontmanteling van de rechtbank in Assen al iets vernomen van de rechtzoekende Drent? Waarschijnlijk niet. Zo vreemd is dat niet. Want wie weet nou of hem of haar een rechtszaak boven het hoofd hangt? En stel dat je wel betrokken raakt bij ingrijpende familiezaken, gedaagd wordt en rond moet komen van een uitkering? Welke keuze maak je dan? Reis je wel naar Groningen of Leeuwarden om daar voor de rechter te verschijnen? Nee, dan zie je er maar vanaf. Het is te ver, het kost te veel. En zo gebeurt het dat de rechter je niet voor het hekje van de rechtbank ziet staan, dat hij geen inschatting kan maken hoe je bent. Voor de rechter blijf je de anonieme persoon in het verhaal dat hij louter van papier kent. Wat het met je doet als mens, nee dat ziet hij niet.

En zo vergaat het straks ook een slachtoffer van een zwaar delict. Je verwacht dat er recht wordt gesproken door een rechter in je eigen regio. Een rechter bovendien die juist doordat hij in Drenthe werkt kan beoordelen welk onrecht en soms onbeschrijflijk leed een slachtoffer is aangedaan. Hoe geschokt de rechtsorde was. Maar in werkelijkheid sta je oog in oog met de dader of daders ver van het plaats delict in een rechtbank waar je je afvraagt of de impact van de gebeurtenissen en de ophef die jouw zaak heeft gegeven, wel goed worden gewogen in het vonnis.

Is dat wat de Raad voor de Rechtspraak bedoelt als hij spreekt over de kwaliteit en de toegankelijkheid van de rechtspraak? Het college van B en W van Assen, GS van Drenthe, alle gemeenteraden in Drenthe, provinciale staten, rechters, advocatuur en rechtbankpersoneel wijzen de plannen die nu op tafel liggen af. Dit is niet de wijze hoe de rechtspraak in Drenthe, die al 200 jaar geworteld is in Assen, voor onze inwoners georganiseerd zou moeten zijn.

Daarom doen we een aanbod. Om samen met de Raad voor de Rechtspraak een oplossing te vinden voor de bezuinigingen. Want wij willen niet samen met Flevoland de enige provincie zijn die een volwaardige rechtbank ontbeert.

Onze bezwaren en argumenten

1. Als Drenthe niet over een volwaardige rechtbank beschikt, wordt recht halen en krijgen in eigen provincie uitgehold.
2. Voor Drenten verslechtert de toegang tot de rechtspraak, zeker voor hen die gebruik maken van gefinancierde rechtshulp. Bovendien dienen strafzaken uit oogpunt van publieke beleving, zichtbaarheid en in het belang van slachtoffer(s) zo dicht mogelijk bij het plaats delict te worden behandeld.
3. Er bestaat een reëel gevaar dat de plannen de opmaat vormen voor een nog verdere verschraving van de Gerechtelijke Kaart. De volgende stap is de volledige sluiting van o.a. de Asser rechtbank. Hier lijkt sprake van een salami-tactiek.
4. De door de Raad voor de Rechtspraak ingeboekte, maar verder niet onderbouwde besparing bedraagt € 6 miljoen in 2018, € 9 miljoen in 2019 en loopt op tot € 15 miljoen in 2020. Dit relatief geringe bedrag rechtvaardigt op geen enkele wijze de voorgestane ontmanteling van de rechtspraak.
5. De plannen staan haaks op de Wet Herziening Gerechtelijke Kaart (2013) en door de Kamer aangenomen moties.
6. Rechters, personeel van de rechtbank Noord-Nederland, de Ondernemingsraad van Rechtbank Noord-Nederland en advocatuur wijzen de plannen af, omdat de

toegankelijkheid en bereikbaarheid van de rechtspraak in het geding komen en de beoogde kwaliteitsverbetering van de rechtspraak niet wordt bereikt.

7. De verplaatsing van de kantoorfunctie in Assen heeft voor Assen een direct banenverlies van ca. 180 arbeidsplaatsen tot gevolg. Ingeschat wordt dat indirect nog een vergelijkbare hoeveelheid werkgelegenheid (advocatuur, toeleveranciers in de binnenstad en MKB-bedrijven) uit Assen zal verdwijnen. Een kaalslag op economisch terrein in een verontrustende omvang.

Cijfers

Op basis van managementrapportages 2014 over zaaksaantallen en geschatte zittingspercentages concluderen wij dat:

-Een derde van het strafrecht, zeker 1120 zittingen, maar zeer waarschijnlijk meer, verdwijnt naar Groningen

-55% van civielrecht (waarvan 100% van familie en jeugdrecht) van Assen naar Groningen gaat. 5431 zittingen verdwijnen, 4285 blijven.

Strafzaken

Juist bij strafrechtzaken is bijna altijd een (groot) aantal slachtoffers vertegenwoordigd, aan wie door de ernst van de feiten veel leed is toegebracht. Daarnaast zijn dit de zaken die meer dan de anderen de uitstraling en zichtbaarheid van de rechtspraak bepalen. Essentieel voor de uitstraling is dat dergelijke zaken in Drenthe worden behandeld en afgedaan. De kern van de rechtspleging in strafzaken in Drenthe verdwijnt.

Gebrek aan financiële onderbouwing

Op basis van de summier beschikbaar gestelde gegevens is de financiële onderbouwing van de plannen van de Raad voor de Rechtspraak en de Rechtbank Noord-Nederland veel te mager.

-De Raad en de Rechtbank Noord-Nederland hebben geen businesscase gemaakt voor de ontmanteling van de Asser rechtbank

-De Raad voor de Rechtspraak gaat er vanuit dat ontmanteling van de Asser rechtbank een bezuiniging van € 3,2 mln oplevert. De kosten van de verbouwing van de vestiging Groningen en de kosten die gemoeid zijn met het op en neer reizen van rechters c.a. van Groningen en Assen zijn slechts pro memorie aangegeven

- In de plannen is geen rekening gehouden met het leegstandsrisico van panden. Met andere woorden, een bezuiniging die door de Raad als zodanig wordt ingeboekt, hoeft dit voor de Staat niet te zijn.

Slotsom: een financiële onderbouwing voor de gemaakte keuzes ontbreekt (vrijwel) volledig.

Aanbod: Provincie en gemeente zien goede mogelijkheden om samen met de Raad voor de Rechtspraak en de rechtbank Noord-Nederland de bezuinigingen (op huisvestingsgebied) anders in te vullen, zodat Assen een volwaardige rechtbank behoudt. De verbreding van de basis van de Johan Willem Friso-kazerne, die recent in een voor het Rijk zeer voordelige businesscase nader is uitgewerkt, is het bewijs dat deze werkwijze loont.

Gespreksnotitie voor Rondetafelgesprek met de Vaste Commissie voor Veiligheid en Justitie

Op 8 oktober 2015 van 15.00 uur tot 16.00 uur over het locatiebeleid van de Rechtspraak.

Standpunt burgemeester van Dordrecht, drs. A.A.M. Brok.

- Volwaardige rechtspraak in Dordrecht en in de regio Zuid-Holland Zuid (470.000 inwoners) moet behouden blijven met een volwaardig zaaksaanbod en een volwaardige (administratieve) ondersteuning, zoals bij de Herziening van de Gerechtelijke Kaart in 2013 is vastgesteld.
- Rechtspraak in de buurt is meer dan het bijwonen van een zitting in de nabijheid van de woonplaats of vestigingsplaats: inwoners stellen vertrouwen in de regionale Rechtbank omdat lokale omstandigheden worden meegewogen en men maatwerk levert.
- Rechters, maar ook advocaten en officieren van justitie die in Dordrecht of de regio werken hebben meer gevoel voor de Dordtse cultuur; dit draagt bij aan een goede kwaliteit van de rechtspraak.
- Een regionale Rechtbank heeft korte en open lijnen naar de gemeentelijke bestuurders en ketenpartners in de omgeving, gemotiveerde en betrokken medewerkers die kiezen voor de krachtige punten van een kleine organisatie. Tot 2013 had de Rechtbank een lage overhead en was financieel op orde.
- In Dordrecht zijn momenteel nog 115 fte medewerkers. In de toekomst blijven er – als de plannen doorgaan – nog 15 à 20 flexplekken over (aldus de President van de Rechtbank Rotterdam); de overige medewerkers gaan werken in Rotterdam.
- Dit leidt tot een verschraving van de dienstverlening aan rechtzoekenden, de Rechtbank verwordt tot een "zalencentrum"; een proces dat in 2013 reeds in gang is gezet wordt verder doorgezet. Ik vrees dat dit op termijn het einde van een actief opererende Rechtbank in Dordrecht zal betekenen.
- Een verlies van 100 arbeidsplaatsen heeft zijn invloed op de directe en indirecte werkgelegenheid in Dordrecht. Leegstand van (een deel van) het pand aan de Steegoversloot heeft daarnaast een negatieve uitstraling naar de directe omgeving van het gebouw, gelegen in onze historische binnenstad. Vertrek uit Dordrecht zal ook zijn weerslag hebben op vrijwilligerswerk, verenigingswerk e.d. waar deze mensen een belangrijke rol vervullen en hun bijdrage leveren in een zelfredzame samenleving. Immers, bij vertrek van de Rechtbank zal ook naar verwachting de advocatuur de stad Dordrecht gaan verlaten. Kortom: de sociaal-economische gevolgen voor een goed woonklimaat wegen mijns inziens niet op tegen de voorgestelde bezuiniging van € 15 miljoen als opbrengst van het herziene locatiebeleid.
- Sinds enkele jaren zijn er verschillende rijks- en aanverwante diensten uit Dordrecht vertrokken. De belangrijkste redenen zijn schaalvergroting en bezuinigingen. Naast verlies van banen heeft het vertrek van deze diensten invloed op positie en uitstraling van Dordrecht als regionale centrumgemeente. In totaal gaat het hierbij om een verlies van

ongeveer 700 arbeidsplaatsen in Dordrecht in de afgelopen jaren. Wordt het Meerjarenplan uitgevoerd, dan verdwijnen er wederom bepaalde segmenten van de rechtspraak langzaam uit onze regionale samenleving. Ik vind dat geen goede ontwikkeling.

- Ik begrijp dat de voorstellen in het Meerjarenplan voortvloeien uit de opgelegde taakstelling van het kabinet. Ik wil opmerken dat ik niet tégen bezuinigingen ben. Het gaat om de besteding van publiek geld dat op een zo doelmatig mogelijke manier wordt besteed. Uiteraard wil ik graag meedenken over hoe bezuinigingen kunnen plaatsvinden als de efficiency daarmee is gediend. Wel bespeur ik, dat onder het mom van efficiency/kwaliteitsoverwegingen, samenklonterende bewegingen worden gemaakt die los staan van de vraag hoe je in steeds rumoeriger tijden zorgt voor een geordende/leefbare samenleving, waarin de dragende instituties duidelijk aanwezig zijn, ook op lokaal niveau.
- Ik ben blij dat de Raad voor de Rechtspraak de besluitvorming heeft opgeschort en dat de voorzitter en de President van de Rechtbank Rotterdam de verbinding hebben gezocht om mee te denken over een alternatieve oplossing. Ditzelfde geldt voor uw commissie die vandaag met ons in gesprek gaat om onze standpunten te horen. Mijn oprechte dank daarvoor.

1 oktober 2015/AB

Lelystad, 28 september 2015

Gespreksnotitie van de burgemeester van Lelystad, mevrouw M. Horselenberg, voor het rondetafelgesprek op 8 oktober 2015 over het locatiebeleid van de Rechtspraak met de vaste commissie voor Veiligheid en Justitie

De Raad voor de rechtspraak heeft op maandag 31 augustus j.l. het Meerjarenplan van de Rechtspraak 2015-2020 bekendgemaakt. Daarin is onder meer het voornemen te lezen om een groot deel van de taken van de rechtbank in Lelystad en het personeel dat in Lelystad werkzaam is onder te brengen bij de rechtbank in Utrecht.

Om meerdere redenen is dit voor de gemeente Lelystad onacceptabel.

Nabijheidsprincipe

Het plan is in strijd met het uitgangspunt dat tenminste in elke provinciehoofdstad een volwaardige rechtbank gevestigd moet zijn. Inwoners van Flevoland zouden, als de plannen doorgaan, grotendeels aangewezen zijn op de rechtbank in Utrecht. Dit is in strijd met het nabijheidsprincipe van de rechtspraak.

Volwaardige voorziening is nodig met het oog op mainportontwikkelingen en groei van Flevoland

Door de huidige en nog op handen zijnde mainportontwikkelingen, i.c. de uitbreiding van de Lelystadse luchthaven tot de tweede luchthaven van Nederland en de komst van een internationale overslaghaven in het achterland van Amsterdam is de verwachting dat het aantal internationale strafzaken hier toe zal nemen. Het OM denkt dat het zelfs in de nabije toekomst weer nodig zal zijn zich hier te vestigen.

Maar natuurlijk ook de aanhoudende groei van het aantal inwoners in Flevoland vereist dat een stevige juridische infrastructuur in Flevoland meer nodig zal zijn dan ooit. Daarbij is een volwaardige rechtbank onontbeerlijk.

Verlies werkgelegenheid

Het uitkleden van de huidige vestiging van de rechtbank Midden-Nederland in Lelystad betekent daarnaast ook een groot verlies van directe, hoogwaardige werkgelegenheid in de provinciehoofdstad, maar ook van indirecte werkgelegenheid.

Kapitaalvernietiging

Een relatief nieuw rijksgebouw in het centrum van Lelystad komt grotendeels leeg te staan wat leidt tot kapitaalvernietiging.. Terwijl de situering van de Lelystadse rechtbank, logistiek gezien, juist ideaal is voor strafzaken met gedetineerden. Gelegen in de nabijheid van meerdere penitentiaire instellingen, waar onder de jeugdgevangenis, is het een van de meest veilige rechtbanken wat aan- en afvoerroutes betreft.

Afspraken over een volwaardige voorziening in Lelystad

Maar eerst en vooral gaat het plan in tegen eerder gemaakte afspraken in 2013 in het kader van de gerechtelijke kaart over de instandhouding van de huidige, volwaardige vestiging van de rechtbank Midden-Nederland in Lelystad. Ik vind dat hier sprake is van schending van deze afspraak en daarmee van het vertrouwen dat ik mag hebben in behoorlijk bestuur waarin het nakomen van afspraken een kernpunt is.

Zorgvuldigheid procedure

Op 31 augustus j.l. werd het Meerjarenplan met grote gevolgen voor onze gemeente bekendgemaakt zonder een heldere reactie- en besluitvormingsprocedure en naar later bleek een uitermate korte reactietijd. Ik voel me hierdoor overvallen en betreur deze gang van zaken ten zeerste.

Om bovenstaande redenen moet een volwaardige vestiging van de rechtbank in Lelystad met alle disciplines die er nu zijn waaronder strafzaken, jeugdzaken en familiezaken in stand worden gehouden.

Aan: Leden vaste commissie voor Veiligheid en Justitie, Tweede Kamer der Staten-Generaal
cie.vj@tweedekamer.nl
Van: Annemarie Penn-te Strake, burgemeester van Maastricht
annemarie.penn-te.strake@maastricht.nl
Betreft: Gespreksnotitie rondetafelgesprek locatiebeleid Rechtspraak
Datum: 1 oktober 2015

Geachte leden van de vaste commissie voor Veiligheid en Justitie,

Ter voorbereiding op het rondetafelgesprek over het locatiebeleid van de Rechtspraak op donderdag 8 oktober 2015 wil ik graag de Maastrichtse argumenten voor het behoud van twee volwaardige rechtbanklocaties in Limburg en daarmee tegen concentratie en voor toegankelijkheid met u delen.

Onze inzet is het behoud van de huidige situatie met twee volwaardige rechtbanklocaties in Limburg zoals deze door de minister van Veiligheid en Justitie in zijn brief van 14 december 2012 inzake het locatiebeleid politie, meldkamers, rechtspraak en openbaar ministerie is vastgelegd: "de rechtbank Limburg kent als zittingsplaatsen: Maastricht (bestuurszetel) en Roermond." Ook de provincie Limburg heeft zich in haar brief aan de minister van Veiligheid en Justitie van 22 september 2015 nadrukkelijk en met redenen hiervoor uitgesproken.

1. Toegankelijkheid en zichtbaarheid van de Rechtspraak

In zijn brief aan de Tweede Kamer inzake locatiebeleid politie, meldkamers, rechtspraak en openbaar ministerie schreef minister Opstelten van Veiligheid en Justitie op 14 december 2012 het volgende:
"Allereerst geldt het criterium van de tien grootste gemeenten qua inwoneraantal. De achterliggende gedachte hiervan is dat de rechtspraak aanwezig en zichtbaar moet zijn in de plaatsen waar veel werk voor de rechtspraak is en waar de nabijheid van rechterlijke autoriteiten van bijzondere betekenis is. Voorts vormt een criterium de provinciehoofdsteden aangezien deze ook een belangrijke politieke, bestuurlijke en regionale functie vervullen. Bovendien zorgt dit voor een evenwichtige spreiding over geheel Nederland. (...) Bij het nemen van beslissingen over locatiekeuzes ben ik mij er verder terdege van bewust geweest dat deze - hoe noodzakelijk en wenselijk ook in het licht van kostenbewustzijn, effectieve bedrijfsvoering en kwaliteitsverbetering - ook op een zo breed mogelijk bestuurlijk draagvlak moeten steunen. Verhuisbewegingen kunnen immers diep ingrijpen in de lokale gemeenschap en gevolgen hebben voor de sociale en economische structuur van gemeenten en regio's."

In een nota naar aanleiding van het verslag (32 891, nr. 6), ontvangen op 31 oktober 2011, geeft minister Opstelten in het kader van de Wet HGK het volgende aan de Tweede Kamer aan ten aanzien van toegankelijkheid:
"Voorop staat de toegankelijkheid van de rechtspraak voor de burger. Daarbij gaat het niet alleen om goede toegankelijkheid in de zin van geografische afstand. Rechtzoekenden hebben vooral ook baat bij kwalitatief goede rechtspraak met korte doorlooptijden, en een aanpak die aansluit op de wensen en behoeften van partijen en de onderliggende geschilpunten."

Over toegankelijkheid en zichtbaarheid gesproken: de rechtstaat moet ook infrastructureel/institutioneel en personeel in de samenleving verankerd zijn. Het burgerperspectief is essentieel: de rechtspraak moet in de haarvaten van de samenleving zitten, ook voor slachtoffers. Rechtspraak moet plaatsvinden daar waar het conflict bestaat en het recht hersteld moet worden, zichtbaar en toegankelijk.

Toegankelijkheid betekent vooral ook: niet concentreren.

Mijn oproep als burgemeester van Maastricht aan u is om te voorkomen dat er bij de rechterlijke macht een verdere en maatschappelijk ongewenste schaalvergroting plaatsvindt. Recht moet gesproken worden dichtbij de mensen.

Zoals prof. dr. Jos L.T. Blank op vrijdag 4 september 2015 in zijn oratie 'Illusies over fusies' al aangaf: "Bij de rechterlijke macht, de drinkwatervoorziening, de verpleging en verzorging, de politie, de ziekenhuissector en het hoger beroepsonderwijs zijn er sterke indicaties dat de schaalvergroting te ver is doorgeschoten. Nu al is duidelijk dat veel instellingen ver boven de optimale schaal zitten."

2. Twijfelachtige businesscases

Maastricht heeft grote twijfels bij de opzet en resultaten van de beide door bureau LSA in opdracht van de Raad voor de rechtspraak (Rvdr) opgestelde businesscases voor concentratie van de Rechtbank Limburg in Maastricht dan wel Roermond. We hebben daarom twee externe bureaus opdracht verleend voor het opstellen van een second opinion: Fakton voor de vastgoedkosten en Ecorys voor de maatschappelijke kosten-batenanalyse.

Fakton noemt de opzet van LSA onvolledig, onevenwichtig en onnavolgbaar. Fakton ziet voor beide businesscases (BCs) substantiële kansen tot verbetering en komt daarbij tot de conclusie dat het eerder

aangegeven verschil van € 1,1 mln. tussen de BC Maastricht en de BC Roermond kan worden teruggebracht tot een bedrag van € 0,4 mln. per jaar. Indien gekozen wordt voor een interne verbouwing in Maastricht zou het verschil zelfs nog substantieel kleiner kunnen worden. De incidentele kosten ontlopen elkaar nauwelijks.

	BC concentratie Roermond	BC concentratie Maastricht
Structurele besparingen:		
• Calculatie LSA	€ 1,3 mln.	€ 0,2 mln.
• Second opinion Fakton	€ 1,4 mln.	€ 1,0 mln.

Dit is echter exclusief de kosten van leegstand, waarvan de Rvdr zelf al aangegeven heeft dat deze substantieel hoger liggen indien gekozen wordt voor concentratie in Roermond (€ 1,25 mln. per jaar nadeliger). Van der Horst Taxateurs te Roermond geeft aan dat de courantheid, alternatieve aanwendbaarheid en daardoor langdurige leegstand bij de locatie Maastricht significant moeilijker ligt dan bij de locatie Roermond. De waarde van het pand in Maastricht ligt (per m2 BVO) dan ook aanzienlijk lager dan het pand in Roermond. Er ligt derhalve een substantieel financieel knelpunt bij ofwel de Rvdr, of voor het Rijksvastgoedbedrijf. Het is derhalve nog maar de vraag of vanuit financiële optiek de businesscases elkaar veel ontlopen.

In Limburg gaat het voorgestelde locatiebeleid niet of nauwelijks een bezuiniging opleveren voor de Rechtspraak. Als we de overige maatschappelijke kosten meerekenen (zoals reiskosten voor Politie en OM), gaat het de belastingbetaler zelfs geld kosten.

3. Inhoudelijke argumenten

De businesscases laten een groot aantal inhoudelijke argumenten buiten beschouwing:

- 85% van de zaken zullen in Maastricht blijven. Maar die 85% betreft zaken waarin partijen veelal verstek laten gaan (Mulderberoepen) en waarvoor toegankelijkheid nu juist minder belangrijk is. Dat ook de Rvdr daar vanuit gaat, moge blijken uit het feit dat voor de behandeling van die zaken slechts 7% van de huidige omvang nodig is;
- Van de Limburgse bevolking woont 54% in Zuid Limburg, terwijl 62% van de geregistreerde misdrijven uit Zuid-Limburg en de Euregio komt in 2014 (Bron CBS - Statline);
- De ligging van Maastricht en Zuid-Limburg in die Euregio en dientengevolge de grensoverschrijdende criminaliteit vraagt om toegankelijke rechtspraak daar waar recht hersteld moet worden, en dat is in die regio zelf;
- De verhouding in aantallen inwoners/zaken tussen Maastricht en Roermond is terug te zien in het aantal advocatenkantoren (543 in Zuid en 271 in Midden en Noord). Advocaten hebben dan ook grote zorgen over de impact op hun praktijk. Voor deurwaarders geldt een vergelijkbare situatie;
- De hele strafrechtketen is gevestigd in Maastricht: Openbaar Ministerie (OM), Politie, Raad voor de Kinderbescherming, Reclassering. Die keten wordt op ruwe wijze doorbroken. Nog los van de kosten: meer reizen voor Politie en OM betekent minder tijd voor het werken aan veiligheid. Elke behandeling in Roermond gaat bij OM en politie 2 uur extra reistijd kosten die een forse impact op de beschikbare capaciteit zal hebben;
- De verbinding met de Universiteit Maastricht wordt doorbroken. De universiteit verliest een 'werkplaats': werkplekken voor studenten, bezoeken aan de zittingen, over en weer bezoeken en elkaar kennen. De universiteit is een kweekvijver voor de rechtbank en haar omgeving met een diversiteit en veelvoudigheid van juridische beroepen. De rechtenstudie is aantrekkelijk omdat er een rechtbank is en omdat die in Maastricht ligt;
- Daarnaast zijn er rechters die in deeltijd werken en lesgeven aan de universiteit, zij zouden geconfronteerd worden met extra reistijd en daarmee beperkingen in hun mogelijkheden werken en lesgeven te combineren.

4. Effecten op de stad Maastricht en de krimpregio Zuid-Limburg

Maastricht is de hoofdstad van de provincie Limburg en wil die verantwoordelijke rol volwaardig vervullen: een belangrijke politieke, bestuurlijke en regionale functie. Een goed functionerende hoofdstad is een algemeen belang. De verwevenheid en onderlinge bevruchting van maatschappelijke functies zoals overheid, rechtspraak en onderwijs versterkt dat functioneren.

Het is Rijksbeleid om krimpggebieden zoals Zuid-Limburg zoveel mogelijk te ontzien bij het weghalen van Rijksdiensten. De minister van Veiligheid en Justitie bevestigt dit nogmaals nadrukkelijk op 29 september 2015 in de beantwoording van Kamervragen van de leden Recourt en Fokke over het sluiten van een rechtbank in Limburg (2015Z15143):

"Ten aanzien van Maastricht is het voornemen om werkplekken naar de zittingsplaats Roermond te verschuiven. Hiermee gaan er geen arbeidsplaatsen binnen de rechtbank Limburg verloren. Voor het Rijkshuisvestingsbeleid is relevant in hoeverre er sprake is van werkgelegenheidseffecten op het niveau van de provincie en of een locatie in een krimpregio ligt. De voorgenomen verschuiving van werkplekken betekent geen werkgelegenheidsverlies

voor de provincie Limburg. De minister voor Wonen en Rijksdienst probeert via coördinatie de rijkswerkgelegenheid in krimpgebieden te ontzien. Thans gaat het daar om vijf gebieden, Zuid-Limburg is daar één van. Om een effect te kunnen bepalen van rijkswerkgelegenheid op een krimpgebied is een totaalbeeld van de rijksoverheid nodig. De minister stelt een beeld op waarmee hij in het najaar uw Kamer wil informeren. (...) De verdeling van zaken binnen een arrondissement staat niet los van de omgeving van een rechtbank. Het is in die zin ook niet uit te sluiten dat een aanpassing van het zaakspakket voor de zittingsplaats Maastricht mogelijk invloed heeft op de lokale arbeidsmarktsituatie, de juridische infrastructuur en de economie aldaar. Dit vraagt om een zorgvuldig proces bij de totstandkoming of wijziging van een zaaksverdelingsreglement, waarbij de rechtspraak in ieder geval rekening houdt met het belang van een goede toegankelijkheid van rechtspraak en contact legt met zijn omgevingspartners.”

Net als de provincie Limburg in haar brief aan minister Van der Steur van 22 september 2015 concludeer ik dat het concentratievoornemen van de Rvdr buiten de bedoeling van het Rijkshuisvestingsbeleid ligt. Alleen al om procedurele redenen kan Maastricht dan ook niet akkoord gaan met een dergelijk voorgenomen besluit.

Dit klemt des te meer omdat er in de krimpregio's Groningen-Friesland en Zeeland(-West-Brabant) wel gekozen is voor het behoud van meerdere volwaardige rechtbanken. Waarom dat in Limburg niet gebeurt is volstrekt onduidelijk.

5. Tenslotte

De Wet Herziening Gerechtelijke Kaart (HGK) en daarmee de vorming van de huidige Rechtbank Limburg is pas in 2013 geïmplementeerd. Het wederom schuiven met zaakspakketten zonder de voor 2018 geplande grondige evaluatie van de effecten van de eerdere verschuiving in het kader van de HGK is in strijd met het opgewekte vertrouwen. Ook is tot dusver op geen enkele manier verduidelijkt, laat staan onderbouwd, dat nieuwe verschuivingen van zaken bijdragen aan de kwaliteit van de rechtspraak, laat staan dat zij toegankelijkheid, zichtbaarheid, transparantie en rechtspreken met oog voor de omgeving verbeteren.

6. Achtergrondinformatie

Meer Maastrichtse achtergrondinformatie kunt u vinden op de volgende pagina van onze gemeentelijke website: <http://www.gemeentemaastricht.nl/over-maastricht/publicaties/nieuws/nieuws/artikel/besluit-ontmanteling-rechtbank-maastricht-overhaast-en-onzorgvuldig/>

Onderstaande organisaties staan samen met ons voor de rechtbank in Zutphen:

MOTIE: "Zorg rond voorgenomen besluit van de Raad van de Rechtspraak"

De raad van de gemeente Zutphen, in vergadering bijeen op 7 september 2015;

Kennis genomen hebbende van:

- het 'Meerjarenplan van de Raad voor de Rechtspraak 2015 - 2020';
- de brief van het college van B&W van Zutphen d.d. 3 september 2015 aan de Raad voor de Rechtspraak.

Overwegende dat

- Het plan van de Raad voor de Rechtspraak een goede financiële onderbouwing heeft. Kosten voor verbouwingen en verhuizingen, alsook kapitaallasten van leegstaand vastgoed en toekomstige reiskosten zijn onvoldoende in kaart gebracht.
- De rechtbank in Zutphen bedrijfsmatig volgens alle benchmarks een zeer goed en efficiënt functionerende rechtbank is.
- Justitie en de direct daaraan gerelateerde diensten een belangrijke economische en sociale pijler vormen in de Zutphense samenleving en in de regio Zutphen. Emergijs komen er middelen vanuit het Rijk voor economische structuurstreking van de regio, anderzijds wordt hoogwaardige werkgelegenheid weggetrokken.
- Zutphen recentelijk nog werd geconfronteerd met o.a. het vertrek van het Openbaar Ministerie, de hoeschool, de jeugdvereniging en de Studietoercentrum Rechtspraak (SR).
- Het zeer de vraag is hoe de Zutphense regio dit vertrek aan hoogwaardige werkgelegenheid kan opvangen, geleid op de krimp in de werkgelegenheid die zich rond Zutphen voordoet.

Van mening dat:

de brief van het college van B&W de essentie weergeeft van de problemen die over Zutphen worden afgesproken.

Sprekt zijn ernstige zorg uit:

over de consequenties van het voorgenomen besluit van de Raad voor de Rechtspraak zoals deze zijn verwoord in het Meerjarenplan, omdat deze naar verwachting zeer ingrijpende gevolgen zal hebben voor de Zutphense samenleving op sociaal en economisch gebied.

Verzoekt het college:

deze motie kenbaar te maken bij het bestuur van de Rechtbank, het ministerie van Justitie en de 2^e kamer;

En gaat over tot de orde van de dag

Indiener:

H. Brunsveld, D. Bogerd, B. Jansen, L. Liersink, E. Surber, V. Veen, A. van der Veen, E. Verburg, A. Oldenkamp

Apeldoorn
Brummen
Deventer
Epe
Lochem
Voorst
Zutphen

Aalten
Berkelland
Bronckhorst
Doetinchem
Montferland
Oost Gelre
Oude IJsselstreek
Winterswijk

BINNENSTADS
MANAGEMENT
ZUTPHEN

Stichting
Zutphen
Promotie

Orde van Advocaten in het
arrondissement Gelderland,
mr. drs. V.N. van Waterschoot, Deken

Arbeidsmarktregio
Stedendriehoek en Noord Veluwe

Colofon

Gemeente Zutphen
Postbus 41
7200 AA Zutphen
Bezoekadres: 's Gravenhof 2
Telefoon: 14 0575

E-mail: info@zutphen.nl
Website: www.zutphen.nl
Contactpersoon: Henk Sieben
(0575-587792)

Foto's gemeente Zutphen en
Cleantech Center Zutphen
September 2015

Zutphen staat voor de rechtbank

Waarom staan wij voor de rechtbank?

Zutphen sterke rechtbank

- Hoge klantwaardering en hoge productiviteit.
- Zutphen heeft zaken goed op orde en de rechtbank verleent assistentie aan grotere rechtbanken.
- Hoge waardering in de Stedendriehoek, Achterhoek, de Arbeidsmarktregio (11 gemeenten) en bij werkgevers- en werknemersorganisaties (VNO-CNW Stedendriehoek, FNV en CNV).
- 900 jaar rechtspraak verdient meer erkenning en respect.

Plan rammelt

- De bezuiniging op de rechtbank Zutphen is ongeveer € 2 miljoen structureel. Dit is overigens niet onderbouwd.
- De maatschappelijke gevolgen kosten een veelvoud.
- Raad voor de rechtspraak gaat niet in op kosten als gevolg van mobiliteit en de investering die nodig is in de gebouwen in Arnhem (is veel meer dan € 2 miljoen).
- Pand rechtbank Zutphen komt leeg te staan. Het pand blijft daardoor drukken op de rijksbegroting zolang het niet verkocht is. Deze kosten zijn niet meegenomen.
- KEI – dit digitaliseringproject

loopt inmiddels al uit. De ervaring leert dat ICT-projecten vaak langer duren en meer kosten.

Sociaal maatschappelijke Effecten

- Afgelopen jaren zijn er al 1.000 banen verloren gegaan als gevolg van verdwijnen andere overheidsdiensten.
- De impact van de bezuiniging op de rechtbank Zutphen is berekend op 300 directe en 1000 indirecte banen.
- Advocatuur, notarissen, incassobureaus, toeleveranciers vertrekken.
- Dit betekent verdere leegloop van Zutphen, minder inwoners, minder kinderen en lege scholen.
- De maatschappelijke en economische gevolgen voor verenigingsleven en middenstand zijn enorm.
- Naar verhouding een groot vertrek van hoogwaardige banen, terwijl daar juist al een gebrek aan is.
- Vertrek van deze doelgroep betekent vele tientallen miljoenen euro's minder bestedingen in de regio Zutphen.
- Gevolg forse daling tot onder het landelijk gemiddeld besteedbaar inkomen.
- Regio die al zwak staat, wordt verder verzwakt.

- 23% van de beroepsbevolking heeft een uitkering. 13% is werkzoekend.
- De relatief kleine bezuiniging op de rechtbank vraagt vervolgens een enorme investering om de gevolgen te bestrijden. Deze maatschappelijke kosten komen ook weer voor rekening van de belastingbetaler (vestzak – broekzak).
- Verdwijnen van deze werkgelegenheid en de gerelateerde arbeid bemoeilijkt nog eens extra het behalen van landelijke baanafspraken.
- Het gaat om een disproportionele ingreep.
- Op een bezuiniging van € 2 miljoen is het nadeel voor Zutphen meer dan het tienvoudige!

Onbetrouwbare overheid

- Harde toezegging minister Opstelten behoud volwaardige rechtbank Zutphen.
- Meerdere malen bevestigd tijdens behandeling Wet herziening gerechtelijke kaart.
- Huidige minister Van der Steur heeft als Kamerlid de minister aan de tand gevoeld en ermee ingestemd dat de toezegging van de minister voldoende was en niet in de wetgeving hoefde te worden opgenomen.
- Afspraak is afspraak!

Zutphen sterke rechtbank

De rechtbank Zutphen heeft haar zaken goed op orde, geen achterstanden, sterker nog: zij heeft in het verleden, en nu nog steeds, regelmatig meegeholpen om de achterstanden bij grote rechtbanken weg te werken. De rechtbank onderscheidt zich met een hoge klantwaardering en hoge productiviteit. Dat maakt dat de rechtbank Zutphen de potentie in zich heeft om door te groeien naar de rechtbank van de toekomst.

Plan van de Raad voor de rechtspraak rammelt

Hier tegenover staat een desastreus plan van de Raad voor de rechtspraak (Rvdr) dat rammelt. Bij de besparing op de huisvesting en de exploitatiekosten is door de Rvdr een schatting gemaakt van de kosten om de rechtbanken te concentreren. Er is voor de rechtbank Zutphen geen business case opgesteld. Desondanks wordt er voorgesorteerd op een verbouwing van het Paleis van Justitie in Arnhem. De Rvdr geeft niet aan welke investeringen daarvoor nodig zijn.

De Rvdr geeft ook niet aan welke besparing de herverdeling van zaken en personeel tussen Zutphen en Arnhem oplevert. Het MJP geeft daarvoor geen onderbouwing. Evenmin is duidelijk hoe wordt omgegaan met huurderiving en kapitaallasten van een leegstaand gebouw in Zutphen. Sterker, het pand blijft drukken op de rijksbegroting zolang het niet verkocht is. Deze kosten zijn niet meegenomen.

Sociaal maatschappelijke effecten

Het verlies van banen heeft een enorme impact op Zutphen en de regio. De afgelopen jaren is Zutphen al hard getroffen door verplaatsing van diverse justitie- en rijksdiensten, zoals:

- de rechtersopleiding (SSR)
- het Openbaar Ministerie
- de Raad voor de Kinderbescherming
- de Reclassering

- Voedsel- en warenautoriteit
- Recherche- en kaderschool

De bezuiniging op de rechtbank Zutphen leidt tot vertrek van hoogwaardige arbeid en werkgelegenheid, zoals advocatuur, notarissen, incassobureaus en toeleveranciers. Dit heeft grote gevolgen voor een regio die al zwak staat. De plannen van de rechtbank zijn dan ook niet te rijmen met alle inspanningen en investeringen die worden gedaan in het kader van de regionaal economische structuurversterking in Oost-Nederland: en dat om een bedrag van € 2 miljoen op huisvesting. Het nadeel voor Zutphen bedraagt meer dan het tienvoudige.

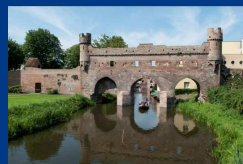
Onbetrouwbare overheid

Tegenover de vaste Kamercommissie heeft de toenmalige minister van V&J Opstelten verklaard dat er niet getornd zou worden aan de status van de Zutphense rechtbank. De huidige minister Van der Steur heeft als Kamerlid toen ingestemd met deze toezegging en er niet op aangedrongen om dit in de wet op te nemen. Wij verwachten dat de huidige minister deze toezegging – die voor hem toentertijd voldoende politiek gewicht had – overneemt en vasthoudt aan de consistente lijn van 32 volwaardige rechtbanken. Afspraak is afspraak!

Wat hebben Zutphen en de regio te bieden?

Met trots draagt Zutphen al eeuwen het predicaat 'Justitiestad'. Al vanaf 1100 wordt er recht gesproken en vanaf de 19de eeuw is in Zutphen een arrondissementsrechtbank gevestigd.

Daarnaast kenmerkt Zutphen zich door een schitterend monumentaal centrum en een sterk netwerk van justitiële voorzieningen. Recent is het Expertise & Dienstencentrum Digitale Archivering (EDDA), onderdeel van de Justitiële informatiedienst in Zutphen ondergebracht.

de Rechtspraak

aan Vaste Commissie voor Veiligheid en Justitie
van D.A. Klok
doorkiesnummer 06-10471863
datum 8 oktober 2015
onderwerp Rondetafelgesprek locatiebeleid Rechtspraak

Meerjarenplan Rechtspraak

De voorzitter van de Raad voor de rechtspraak dankt de Vaste Commissie voor Veiligheid en Justitie voor de uitnodiging voor dit rondetafelgesprek over het locatiebeleid Rechtspraak, en is graag bereid zijn standpunt mondeling toe te lichten.

Inleiding

De Rechtspraak moet tegelijkertijd moderniseren (digitaliseren), investeren in kwaliteit, de werkdruk aanpakken en tegemoet komen aan de vraag van de regering om fors te bezuinigen (van 32 mln. euro in 2016, oplopend tot 88 mln. euro in 2020). Het samenvallen van deze opgaven is voor de Rechtspraak een enorme uitdaging. Daarom hebben de presidenten en de Raad voor de rechtspraak gezamenlijk het Meerjarenplan (hierna: MJP) opgesteld.

Uitgangspunten voor dit MJP zijn dat er blijvend moet worden geïnvesteerd in kwaliteit van rechtspraak, dat we investeren in medewerkers en niet in gebouwen en dat de financiële middelen toereikend dienen te zijn. Met – afgezet tegen de geldende huisvestingsnormen – een overschot van 100.000 vierkante meter kantooroppervlak, oplopend naar 130.000 vierkante meter door de digitalisering, stelt de Rechtspraak zich op het standpunt geen leegstand te willen financieren.

Gevolgd proces

In september jl. vonden consultaties door de Rechtspraak plaats van onder andere politici en het regionaal en lokaal openbaar bestuur, de medezeggenschapsorganen van de Rechtspraak, de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak, het Openbaar Ministerie, vertegenwoordigers van de Orde van Advocaten. In een eerder stadium zijn de minister van Veiligheid en Justitie en de minister van Wonen en Rijksdienst betrokken bij de planvorming.

Verder zijn natuurlijk de medewerkers betrokken bij de totstandkoming van het MJP. Zo hebben de presidenten in maart en april dit jaar in alle gerechten MJP-workshops gehouden waar in totaal circa 700 medewerkers aan hebben deelgenomen.

Toegankelijkheid

De Rechtspraak hecht eraan dat zaken die dicht bij de burger staan ook na uitvoering van het MJP dicht bij de burger worden behandeld. Voor strafzaken met gedetineerden vindt de Rechtspraak het aanvaardbaar dat deze niet in alle zittingsplaatsen worden behandeld, omdat gedetineerden worden vervoerd en slachtoffers die zaken met gedetineerden bijwonen de reiskosten naar de zitting vergoed krijgen conform de bestaande regeling. Daarnaast is de Rechtspraak van mening dat zittingen in zaken tussen veelal professionele partijen eerder op enige afstand kunnen worden gehouden dan zittingen in zaken tussen particulieren. Om die reden zijn de handelszaken ondergebracht in het volledige pakket. Dit betekent dus dat een inwoner van Texel voor zijn of haar familiezaak of politierechterzaak niet naar Haarlem hoeft te reizen, maar onverminderd in Alkmaar terecht kan. Het betekent dat een inwoner van

de Rechtspraak

datum 8 oktober 2015
onderwerp Rondetafelgesprek locatiebeleid
Rechtspraak
pagina 2 van 2

Emmen voor een geschil met de energieleverancier of bij een beroep tegen de OZB net als nu gewoon in Assen terecht kan en daarvoor niet naar Groningen hoeft te reizen.

Financiën

De presidenten van de gerechtshoven en de Raad voor de rechtspraak hebben voldoende onderzocht welke zittingsplaatsen het meest in aanmerking komen voor concentratie van werkplekken en verkleining van het zaakspakket en het daarop aanpassen van het gerechtshovengebouw. Er zijn daarom, behalve voor het arrondissement Limburg, geen businesscases opgesteld. In een later stadium worden wel nadere financiële analyses opgesteld voor alle zeven zittingsplaatsen. Het werken met ramingen is gebruikelijk voor situaties waarin wordt vooruitgekeken naar verwachte opbrengsten over vier tot acht jaar. De opgestelde ramingen zijn gebaseerd op referentieprojecten, rekenregels van het Rijksvastgoedbedrijf, bestaande contracten, et cetera en komen daarmee overeen met ramingen die ten grondslag liggen aan vergelijkbare meerjarenramingen.

Al met al ligt er met het voorgenomen MJP een stevig plan waarmee vooral geïnvesteerd wordt in de kwaliteit van rechtspraak. Hier wordt in het MJP structureel in geïnvesteerd, investeringen die voor een groot deel gedekt worden uit besparingen op huisvesting. Vanaf 2020 blijft er, ook indien de huisvestingsplannen van het MJP worden uitgevoerd, toch een structureel tekort bestaan van 32 miljoen euro. Gegeven dit resterende grote financiële vraagstuk is het onverantwoord dat leegstand of suboptimale huisvesting wordt gefinancierd ten koste van de kwaliteit van rechtspraak.

Als de landelijke politiek bereid is de Rechtspraak daarvoor financieel te compenseren, blijktend uit de behandeling van de VenJ-begroting, dan is de Rechtspraak vanwege het feit dat de huisvestingsplannen in de eerste plaats financieel gedreven zijn, bereid zijn meerjarenplannen te heroverwegen. Tot het moment van de begrotingsbehandeling worden er om die reden geen onomkeerbare stappen gezet. Voor die afweging geldt dat bij ongewijzigd beleid — het in stand houden van de huidige zaakspakketten in de zeven zittingsplaatsen — het structurele tekort van de Rechtspraak oploopt van 32 miljoen euro naar 52 miljoen euro in de 2020 en daarna.

mr. F.C. Bakker
Voorzitter

POSITION PAPER

Verantwoord locatiebeleid rechtspraak vraagt om een gedeelde toekomstvisie en om grote zorgvuldigheid.

Over de NVvR

De Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (NVvR) vertegenwoordigt de leden van de rechterlijke macht in het publieke en politieke debat. De NVvR bewaakt de kwaliteit en de toegankelijkheid van de rechtspraak in Nederland en beschermt de rechtspositie van haar leden.

Deze position paper is gemaakt ten behoeve van het rondetafelgesprek van de vaste commissie voor Veiligheid en Justitie, dat plaatsvindt op donderdag 8 oktober 2015. De NVvR dankt de commissie voor het agenderen van dit onderwerp. De spreker namens de NVvR is voorzitter Rosa Jansen.

Inleiding

Alvorens in te gaan op het onderwerp van dit rondetafelgesprek wil de NVvR starten met de volgende uitgangspunten, die voor de NVvR bepalend zijn voor de wijze waarop naar de plannen in het Meerjarenplan Rechtspraak 2015-2020, waaronder de huisvestingsparagraaf, wordt gekeken:

- De rechtspraak levert hoge kwaliteit en verwelkomt verbeteringen
De Nederlandse rechtspraak krijgt al jaren hoge rapportcijfers bij internationale vergelijkingen van rechtssystemen, zeker ook op het gebied van efficiency. De NVvR is trots op haar leden, de officieren van justitie en rechters die een belangrijke bijdrage leveren voor deze hoge kwaliteit, en op alle medewerkers in de rechtspraak die met veel verantwoordelijkheid bergen werk verzetten. De rechtspraak wordt flink verbouwd, zowel aan de zijde van het Openbaar Ministerie als aan de zijde van de zittende magistratuur. De verbeteringen die deze verbouwingen opleveren zijn essentieel om als moderne rechtspraak van meerwaarde te zijn. Onze leden verheugen zich dan ook op een toekomst, waarin via moderne middelen en via een klantgerichte aanpak snel en met een blijvend hoge kwaliteit rechtgesproken kan worden.
- De rechtspraak is een basisvoorziening en belangrijk vangnet
Rechtspraak is een belangrijk fundament voor de Nederlandse maatschappij en moet op orde zijn. In de schaduw van het recht ordent zich immers de samenleving. Geschillen worden beslecht, misstappen bestraft en omdat de rechter in de Nederlandse samenleving zo'n belangrijke plek krijgt, houdt men zich aan de wet. Het is een veiligheidsvoorziening en een vangnet van grote waarde. De rechtspraak is onmisbaar om onze normen en waarden scherp te houden, nodig voor het maatschappelijk debat en voor het normatieve onderhoud van de samenleving. Bespiegelingen over het feit dat de gemiddelde Nederlander slechts eenmaal in zijn leven met de rechter in aanraking komt, moeten dan ook in het juiste perspectief geplaatst worden. De meeste Nederlanders komen ook nooit in aanraking met de brandweer of de politie, maar het feit dat deze instanties zichtbaar aanwezig zijn, is voor hen van groot belang. Voor de rechtbanken is dat niet anders.

1. Locatiebeleid voldoet niet aan de benodigde zorgvuldigheidscriteria

Onlangs werd de NVvR geconfronteerd met de huisvestingsplannen van de Raad voor de rechtspraak en de presidenten in het Meerjarenplan 2015-2020. Deze plannen zijn helaas niet het uitvloeisel van een breed gedeelde toekomstvisie op de rechtspraak. De keuze van de bestuurders om maar liefst zeven rechtbanken verregaand uit te kleden lijkt slechts ingegeven om te kunnen voldoen aan een bezuinigingstaakstelling. De NVvR vindt dit zeer onverstandig: met een pennenstreek dreigt te worden afgebroken waar de rechtspraak jaren aan heeft gebouwd, met gevolgen voor alle regio's die verder strekken dan de organisatie van de rechtspraak alleen. Vele betrokkenen, lokaal en landelijk, spreken zich niet voor niets luidkeels uit tegen het doorvoeren van de huisvestingsplannen. Ook de Tweede Kamer heeft met het aannemen van de motie Slob/Samsom gewezen op de noodzakelijke afstemming en de benodigde zorgvuldigheid.

Rechtspraak is van vitaal belang voor de samenleving. Wie daaraan gaat sleutelen, moet zorgvuldig te werk gaan. Er moet gekeken worden naar de effecten voor de toegang tot het recht en de gevolgen voor de rechtzoekenden, de ketenpartners en de medewerkers in de rechtspraak. De NVvR neemt hierbij de zorgvuldigheid die betracht is bij de herziening van de gerechtelijke kaart als recent voorbeeld. Ook daar werden soms moeilijke besluiten genomen, maar het proces was altijd zorgvuldig en doordacht. De procedure rondom het Meerjarenplan voldoet helaas niet aan dat zorgvuldigheidscriterium.

Een belangrijke voorwaarde voor zorgvuldigheid is transparantie. De NVvR heeft geen toegang gekregen tot achterliggende analyses en berekeningen, als die er al zijn. De NVvR hoopt dat goed is doorgerekend welke gevolgen de huisvestingsplannen hebben voor rechtzoekenden, in het bijzonder voor slachtoffers. De NVvR meent echter te weten dat er géén enkele impactanalyse is gemaakt. Er is slechts volstaan met ramingen en één businesscase in Limburg, waarbij puur gekeken is naar de financiële gevolgen en de bezuinigingsdoelen. Het perspectief van de burger of van kwaliteit is niet meegenomen. Het is de NVvR niet bekend waarom de bestuurders van de rechtspraak de impactanalyses niet nodig vonden. Nu lijken bestaande huurcontracten belangrijker dan de impact voor burgers, dat kan niet de bedoeling zijn geweest. De summiere rekensommen die wel bekend zijn gemaakt, verdienen overigens meer toelichting aangezien die berusten op cijfers en aannames die voor ons niet reproduceerbaar zijn. De NVvR kan zich voorstellen dat ook de Kamer deze informatie nodig heeft om het besluitvormingsproces goed te kunnen volgen.

Aanbeveling NVvR:

De NVvR vindt dat het gesprek over de huisvestingsplannen opnieuw gevoerd moet worden. Een dergelijke operatie kan alleen succesvol zijn wanneer er goede afstemming plaatsvindt met alle betrokkenen en wanneer er door heldere en openbare (impact)analyses gekomen wordt tot een gedeeld beeld van de rechtspraak in de toekomst. Dat staat gepland tijdens de destijds afgesproken evaluatie van de herziening van de gerechtelijke kaart (HGK) en daar wil de NVvR aan vasthouden.

2. Financiële bril lijkt leidend, zonder zicht op goede rechtspraak

De NVvR krijgt de indruk dat de bestuurders van de rechtspraak proberen om loyaal de opgelegde bezuinigingen door te voeren. Hierbij lijken zij zich onvoldoende te realiseren wat rechtspraak voor mensen betekent en dat hier veel meer op het spel staat dan het gevaar van een niet sluitend huishoudboekje. De bestuurders hebben inmiddels aangegeven vast te houden aan hun plannen om verdere schaalvergroting in de rechtspraak door te voeren.¹ Enkel vanwege de wens van de Tweede Kamer² nemen zij nu nog geen onomkeerbare stappen. De NVvR vraagt zich in een reactie hierop af waarom de bestuurders van de rechtspraak hebben kunnen instemmen met de efficiencytaakstelling van 8,9%. De rechtspraak heeft geen reserves meer mede door de investeringen in het digitaliseringsprogramma Kwaliteit en Innovatie (KEI). Er zit bij de rechtspraak geen vet meer op de botten. Bovendien is de laatste jaren zo'n grote veranderdrukte in de rechtspraak geweest, dat daardoor de onafhankelijkheid van de rechters onder druk is komen te staan.

Maak de taakstelling afhankelijk van de besparingseffecten van KEI

Van meet af aan is voor de besparingen gekeken naar het programma KEI. Hierdoor kunnen de beoogde efficiencybesparingen op termijn wellicht gerealiseerd worden. De NVvR vindt het zeer onverstandig om tijdens de opbouwfase van een dergelijk omvangrijk programma tegelijkertijd over te gaan tot verdere bezuinigingen. De NVvR beveelt aan om de besparingsdoelstellingen *afhankelijk* te maken van de realisatie van KEI. De wens om locatieonafhankelijk te werken kan immers alleen gerealiseerd worden via KEI. Overigens kan er ook een pleidooi gehouden worden dat KEI voor een groot deel uit de eigen reserves wordt bekostigd, waardoor er al geld onttrokken wordt uit het primaire rechtspraakproces, waarmee er feitelijk al bezuinigd wordt.

De NVvR wil daarnaast de Kamer wijzen op enkele andere punten:

- Goede rechtspraak levert geld op
Wij vragen uw aandacht voor de woorden van toenmalig senator Franken tijdens het debat over de Begroting 2015 van het ministerie van Veiligheid en Justitie. Hij zei dat *“uit onderzoek bekend is dat er een multiplier zit op de kosten van rechtspraak en de maatschappelijke opbrengsten daarvan. Dat betekent dat de samenleving voor iedere 100 miljoen euro aan rechtspraak, 400 miljoen terugkrijgt of bespaart.”* Door het snijden in de rechtspraak kan dus precies het tegenovergestelde bereikt worden.
- Een van de prioriteiten van het kabinet is het vergroten van de veiligheid, zet de strafrechtketen niet te veel onder druk
Het functioneren van de strafrechtketen is essentieel voor het vergroten van de veiligheid. Die keten staat op dit moment te strak gespannen. Door het doorvoeren van gelijktijdige grootschalige projecten en bezuinigingen op nagenoeg alle onderdelen in de strafrechtketen wordt er grote druk gelegd op de mensen in die organisaties. Wat de strafrechtketen nu nodig heeft, is rust en de kans om de huidige projecten af te maken, voordat er weer taken en taakstellingen bijkomen. Dit is ook een van de concrete aanbevelingen van de recente Visitatiecommissie, onder leiding van Job Cohen.

Aanbeveling NVvR:

Goede rechtspraak kent zijn prijs. Wie verstandig investeert in de rechtspraak, plukt daar op tal van terreinen de vruchten van. Het grote programma KEI zal in de toekomst een belangrijke besparing voor de rechtspraak opleveren, maar deze gouden bergen mogen niet nu al worden ingeboekt. De rechtspraak en de gehele strafrechtketen heeft rust nodig. Aan de gewenste besparingen wordt al gewerkt door, uit eigen reserves, te bouwen aan KEI. De NVvR vindt het daarom verstandig om de besparingsdoelstellingen voor de rechtspraak afhankelijk te maken van de realisatie van KEI. Zorg ervoor dat de rechtspraak goed toegerust blijft om deze grote digitale inhaalslag uit te voeren en stel de taakstelling, en daarmee de noodzaak tot uitkleding van zeven rechtbanken, uit. De inspanningen, die daar weer mee gemoeid zijn, kunnen beter benut worden ten behoeve van de bouw van een toekomstbestendige rechtspraak.

¹ Zie hiervoor de brief van de Raad voor de rechtspraak aan de minister, d.d. 29 september 2015

² Motie Slob/Samsom (34 300, nr. 22)

Inbreng advocatuur

rondetafelgesprek locatiebeleid rechtspraak donderdag 8 oktober 2015

Algemeen

Het Meerjarenplan van de Rechtspraak 2015-2020 (MJP) ziet onder meer op de afslanking van een zevental (thans volwaardige) rechtbanklocaties in Nederland. Deze beoogde afslanking vindt zijn oorzaak in bezuinigingen waarbij de Raad voor de rechtspraak aangeeft te kiezen voor mensen in plaats van stenen en daardoor ook te kiezen voor kwaliteit. De beoogde afslanking leidt ertoe dat het zaakspakket in die zeven rechtbanken wordt gereduceerd. Zo worden zaken waarbij sprake is van gedetineerden, alle zaken betreffende de meervoudige kamers en kort gedingen nog slechts gedaan op volwaardige rechtbanklocaties. De Nederlandse orde van advocaten (NOvA) kan zich niet aan de indruk onttrekken, dat bij de besluitvorming hieromtrent onvoldoende rekening is gehouden met de aanbevelingen van de visitatiecommissie gerechten (2014) en het Klantwaardingsonderzoek Rechtspraak (2015).

Toegankelijkheid van de rechtspraak

Trias politica

Onze rechtsstaat vindt zijn basis in de trias politica. Tussen de drie machten van de trias politica dient niet alleen evenwicht te bestaan, maar deze drie machten dienen elk afzonderlijk volledig te zijn gefaciliteerd om hun functie adequaat te kunnen uitoefenen en hun positie te kunnen behouden. De rechtspraak wordt langs vele kanten geconfronteerd met bezuinigingen en daaraan liggen grenzen. In een rechtsstaat mag de rechtspraak niet alleen wat kosten; de rechtspraak moet het nodige kosten. Dit juist vanwege de bijzondere positie van de rechtspraak in de samenleving. Wij krijgen veel terug van een goede en goed functionerende rechtspraak. En dat de Nederlandse rechtspraak mondiaal, Europees en op nationaal niveau zeer goed presteert is bekend.

Rechtspraak en samenleving

De positie van de rechtspraak brengt met zich mee dat deze midden in de samenleving moet staan. De rechtspraak moet zichtbaar zijn omdat het een essentiële maatschappelijke functie vervult. Het rapport Visitatie Gerechten 2014 onderschrijft de maatschappelijke functie van de rechtspraak en geeft aan dat de verbinding met de samenleving een terugkerend thema is. Verbondenheid schept draagvlak en acceptatie van posities.

De zichtbaarheid van en de verbondenheid met de samenleving leidt ertoe dat de rechtspraak ook op regionaal vlak volwaardig aanwezig behoort te zijn. De rechtspraak afficheert zich niet in de laatste plaats bij die zaken die beroering wekken in de regionale samenleving en aandacht trekken van de media. Volwaardige rechtbanklocaties behoren aanwezig te zijn in grotere regio's, welke regio's veelal eigen identiteiten hebben en een aanzienlijke bevolkingsomvang. Ingeval kort gedingen, strafzaken met gedetineerden en alle overige meervoudige zaken ver van de samenleving worden afgedaan, leidt dit tot vervreemding van juist de samenleving.

Toegankelijkheid van de rechtspraak

De fysieke afstand van de justitiabele tot de rechtspraak is een onderdeel van de toegankelijkheid van de rechtspraak als geheel. Die fysieke afstand (waaronder begrepen de reisduur) vermindert de toegankelijkheid en naarmate sprake is van een grotere regio met een aanzienlijk

bevolkingsaantal¹, komt deze toegankelijkheid onder te grote druk te staan. De zwakkeren in de samenleving zullen de effecten van de kosten extra sterk ervaren². In zijn algemeenheid is niet uit te sluiten dat op termijn aanpalende diensten uit de juridische keten zullen verdwijnen en zich concentreren op hoofdlocaties van de rechtspraak.

De raming van de Raad voor de rechtspraak gaat uit van een vermindering van het *aantal* zaken van 20% tot 25%. 75% tot 80% zou in stand blijven. Van hetgeen in stand zou blijven wordt evenwel een zeer groot gedeelte “administratief” (o.m. verstekzaken) afgedaan, zonder dat partijen de rechter zien of spreken. De “verdwijnde” 20% tot 25% betreft juist de zaken die op zitting komen. Ook de advocatuur, en dan met name de pro deo-advocatuur, zullen worden geconfronteerd met de “verplaatsing” van deze zaken.

Kwaliteit

De Nederlandse orde van advocaten is van mening dat de kwaliteit van de Nederlandse rechtspraak goed is. Nationale en internationale onderzoeken bevestigen dit. In kwaliteit dient blijvend te worden geïnvesteerd. De NOvA vraagt zich evenwel af of juist het kwaliteitsniveau mede aanleiding dient te vormen voor de beoogde afslanking van rechtbanklocaties.

Het voorgaande neemt niet weg dat zijdens de NOvA zorgen bestaan over de instandhouding van de kwaliteit in relatie tot de invoering van KEI. Risico's vanuit ICT-gerelateerde projecten kunnen in de huidige tijd vrijwel niet uit reguliere budgetten worden gefinancierd. De omvang van dit project in relatie tot mogelijke risico's op ICT-gebied en het moment van vermindering van plusminus 950 fte's vanwege de invoering van KEI, geven aanleiding tot zorg.

---

¹ Ter illustratie: de sterk verstedelijkte regio Twente kent 625.000 inwoners (evenveel als Rotterdam). Twente behoorde naar het gevoel van uw Kamer in het kader van de herziening van de gerechtelijke kaart tot een regio waarin de rechtbanken relatief ver uit elkaar liggen (vgl.: Kamerstukken 32 891 en 30 880, nr. 20 (verslag wetgevingsoverleg) d.d. 28 november 2011, vastgesteld op 6 januari 2012).

² Slachtoffers, familieleden, kinderen.

Aan de leden van de vaste Kamercommissie voor Veiligheid en Justitie:

Standpunten van mr. J.S. Bartstra, rechter in de rechtbanklocatie Assen, namens het personeel van deze locatie, en mede namens tal van andere bezorgde collega's en medewerkers op andere rechtbanklocaties in het land t.b.v. het rondetafelgesprek op 8 oktober 2015.

Kernpunten van de bezwaren tegen de huisvestingsparagraaf in het Meerjarenplan voor de rechtspraak 2015-2020 (verder: het MJP) (voor uitwerking; zie hierachter.)

1. Het MJP staat haaks op de wensen van de Kamer als in meerdere moties bij de Wet Herziening Gerechtelijke kaart vastgelegd.
2. Door het MJP zal de toegang van de rechtzoekende tot de rechter ernstig worden aangetast.
3. Door het MJP zullen de mogelijkheden tot kwalitatief hoogwaardige en efficiënte geschilbeslechting ernstig worden aangetast.
4. In Assen zal niet ca. 85 % van de zittingen over blijven. Van de civielrechtelijke zaken zal bijvoorbeeld eerder iets van 45% van de zittingszaken resteren.
5. In de praktijk zal dit percentage zeer waarschijnlijk nog veel verder teruglopen, gelet op ervaringen met reeds in Groningen geconcentreerde afdelingen.
6. De vrees is gerechtvaardigd dat dit op termijn tot definitieve sluiting van de locatie Assen zal leiden. Dan zal Drenthe over geen enkele rechtspraaklocatie meer beschikken. Op nog iets langere termijn is dit waarschijnlijk ook de toekomst voor Friesland.
7. De door de Raad al vaker benoemde leegstand van vierkante meters zal vooral worden veroorzaakt door 'het nieuwe werken'. Dit is het werken op flexplekken dat in de praktijk al vaker als sterk negatief is ervaren; slechte werkomstandigheden en daarmee grote risico's voor de kwaliteit van de rechtspraak. Met de rechtspraak mogen deze risico's eenvoudigweg niet worden genomen. We hebben het wel over de 3^e pijler van onze rechtsstaat; dat wordt te gemakkelijk uit het oog verloren.
8. Op locatieniveau is de mate van te behalen besparingen op huisvesting nog vrijwel geheel niet onderzocht. Het (kwaliteits)offer zal zeker groot zijn, de winst echter nog onzichtbaar.
9. Het MJP lijkt een opmaat naar nog veel erger; op termijn nog vier grote rechtbanken! Er bestaat thans een probleem over de wijze waarop de ontwikkeling van een visie op de toekomst van de rechtspraak is belegd. Dit probleem betreft tevens de democratische controle op deze plannenmakerij.
10. Om geen historische vergissingen te begaan is het van belang dat nu éérst pas op de plaats wordt gemaakt. Tot en met 2020 is hiervoor geen 52 miljoen maar een bedrag van 29 miljoen euro nodig.

Uitwerking van de hiervoor genoemde 10 punten.

In het Meerjarenplan van de Rechtspraak 2015-2020 (MJP) is een visie op de toekomst van de rechtspraak voor de komende jaren neergelegd. Onderdeel hiervan is de ‘Huisvestingsparagraaf’. Kern hiervan is een verschuiving van zaakspakketten en concentratie van werkplekken. Naar de vaste overtuiging van veel rechters en medewerkers worden in deze huisvestingsparagraaf veel zaken verdoezeld of veel te rooskleurig voorgesteld. Puntsgewijs zal ik deze twee zaken aan de orde stellen.

Verschuiving van zaakspakketten.

Op zeven rechtbanklocaties, waaronder Assen, zal het zaakspakket worden uitgekleeft. Dit is in de eerste plaats in strijd met uw eigen met algemene stemmen aangenomen moties i.h.k.v. de Wet Herziening Gerechtelijke kaart, er op neerkomend dat u het van groot belang acht dat op 32 rechtbanklocaties volwaardige rechtspraak blijft bestaan. Dit belang belichaamt de kernwaarden van de rechtspraak: laagdrempelige toegang tot de rechter waarbij de rechtzoekende fysiek tegenover de rechter ter zitting zijn verhaal kan doen. Om tot goede beslissingen of efficiënte oplossingen van geschillen te komen is het ook voor de rechter van belang hij de justitiabelen ter zitting hoort en ziet. Door zaken op grotere afstand van de rechtzoekende te behandelen leert de praktijk dat rechtzoekenden eerder afzien van het verschijnen ter zitting. In de plannen die nu voorliggen zouden onder meer ook alle familiezaken en veel voorkomende burenruzies op grotere afstand van de rechtzoekenden worden geplaatst; bijzonder ongewenst! Hetzelfde geldt voor grote strafzaken; die dienen te worden behandeld op de plaats waar het leed werd toegebracht maar zullen nu uit het zicht van onder meer de slachtoffers verdwijnen.

In het MJP wordt gesteld dat nog altijd 85% van de zaken op zeven locaties behandeld zullen blijven worden. Dit percentage is – in elk geval voor Assen – aanmerkelijk lager. Bovendien is dit percentage theorie. Zo worden in Assen ‘officieel’ nog steeds de daar thuishorende bestuursrechtzaken gedaan; in de praktijk is dat nog maar 30% van die zaken. Dit omdat dat efficiënter is vanwege het feit dat alle kantoorplekken van de afdeling Bestuursrecht inmiddels in Groningen zijn gevestigd. De grote angel in het zogenaamde behoud van 85% van alle zaken is dan ook de concentratie van werkplekken. Rechters en medewerkers komen dan op afstand te zitten van de zittingslocaties. Dit is bijzonder inefficiënt en verhoogt de werkdruk voor rechters en secretarissen aanzienlijk. De praktijk leert dan ook dat de afdelingen/teams die al zijn ‘geconcentreerd’ (in Assen is dat naast Bestuursrecht ook het geval met het team ‘Insolventies’ dat ook al in Groningen zit) in hun voegen kraken en zoveel mogelijk zittingen naar Groningen proberen te halen. De vrees is dan ook dat het een kwestie van tijd is dat het niet meer werkbaar is om de zittingen op de ‘buitenlocaties’ te houden. Mocht dat gebeuren dan zou er op enige termijn in de gehele provincie Drenthe geen enkele rechtspraaklocatie meer over zijn. Hetzelfde dreigt op wat langere termijn ook met Friesland te gebeuren. De locatie Leeuwarden blijft nu nog buiten schot, maar dat heeft, aldus ons gerechtsbestuur, enkel als reden dat een ontmanteling van Assen en Leeuwarden in één keer, bestuurlijk en financieel niet haalbaar is.

Concentratie van werkplekken

Door de Raad voor de Rechtspraak wordt steeds gesteld dat de rechtspraak kampt met vele overtollige vierkante meters die onnodige kosten betekenen. Naast het feit dat de onderliggende berekening van die stelling nog niet zichtbaar is geweest zal die overtolligheid naar het zich laat aanzien vooral worden bereikt door het flexplekkenconcept en door het project KEI. Het flexplekkenconcept kenmerkt zich door: geen vaste werkplekken meer, veel te weinig werkplekken als iedereen aanwezig is, vaak moeten zoeken naar collega's, en last

but not least een uitermate onrustige werkomgeving die zich niet verdraagt met de behoefte en noodzaak – juist ook in de rechtspraak - om in rust en geconcentreerd in hoog tempo vaak complex werk te moeten verrichten. Rechter en medewerkers zullen er dan vaak voor kiezen thuis te gaan werken. Binnen het OM, dat de rechtspraak hierin is voorgegaan, zijn er ervaringen dat collega's elkaar hierdoor soms een half jaar niet zien. Mede daardoor staat de kwaliteit van het OM thans ter discussie. De rechtspraak is te belangrijk om in diezelfde valkuil vallen. Geen risico's nemen met de derde pijler van onze Trias Politica! De Raad heeft een onderzoek laten verrichten naar het werken op flexplekken in de rechtspraak. Hiervoor zijn 'proeftuinen' in Leeuwarden en Zwolle ingericht. De ervaringen daar waren niet bepaald onverdeeld gunstig. De Raad heeft om die reden waarschijnlijk weinig haast met de gereedmaking van het eindrapport hierover...

Ook KEI zou ook een mindere behoefte aan vierkante meters opleveren. Laten we eerst maar eens zien of KEI inderdaad dit effect oplevert; nu niet al alle schepen achter ons verbranden. In een wereldwijde benchmark naar de kwaliteit van de rechtspraak staat Nederland op de vijfde plaats. Laten we daar behoedzaam mee omgaan !

Kosten(besparing)

De Raad heeft bevestigd dat er nog geen individuele business-cases zijn gemaakt voor alle zeven locaties. Voor Assen, waar op politiek-lokaal niveau het aanbod ligt mee te willen helpen de (leegstands)kosten te drukken, zou een nader te maken berekening wel eens kunnen opleveren dat nauwelijks een substantiële besparing met de voorgenomen ontmanteling wordt bereikt. Met het voorliggende plan zou alsdan het kind met het badwater worden weggegooid. Overeenkomstig de uitgangspunten van de HGK moet desnoods maatwerk worden geleverd. Dat geldt evenzeer voor de andere zes locaties. In ieder geval geen besluitvorming zonder die duidelijkheid !

Over-all

De president van de Rb. Amsterdam mr. Naves (ook lid van het PRO) heeft onlangs verklaard dat 'de zeven locaties een achterhaalde discussie is' en dat we uiteindelijk naar nog maar vier hoog-gedigitaliseerde rechtbanken toegaan. We moeten er daarom rekening mee houden dat in de horizon-visie van het PRO het MJP slechts een opmaat en tussenstap is op weg naar het door Naves gestelde, maar zeer onwenselijke, einddoel. Door de Eerste Kamer zijn 25 september jl. terecht zeer kritische vragen aan de Minister gesteld over de staatsrechtelijke verhoudingen in deze. Er is wat mij betreft een brede discussie nodig over de vraag waar de ontwikkeling van een visie op de toekomst van de rechtbank moet worden belegd, wie daarbij zouden moeten worden betrokken, en hoe u daar controle op kan houden. Het MJP is beslist geen visie van 'de Rechtspraak' maar enkel van de presidenten en de Raad. De rechtbankorganisaties zijn daar volledig buiten gelaten. Wettelijk bestaat er thans geen noodzaak tot een - door u controleerbaar – instemmingsbesluit van de minister met het MJP of vergelijkbare plannen. De minister heeft slechts een vernietigingsbevoegdheid. Als de minister daar geen gebruik van zou maken mist u een formele ingang om daar zicht op te houden.

Alvorens vorenbedoeld discussie is afgerond, althans tot tenminste de evaluatie van de HGK in 2018 aan de orde is, verzoek ik u dringend te bevorderen dat er voordien geen onomkeerbare stappen als beoogd in het MJP worden gezet en dat er tot die tijd financiële dekking wordt gevonden voor het tekort op de (huisvestings)begroting voor de rechtspraak. Hiervoor is geen 52 miljoen euro nodig maar volstaat voor de begrotingsjaren 2018 – 2020 een bedrag voor niet gerealiseerde bezuinigingen op huisvesting van in totaal 29 miljoen euro.

Iedere andere uitkomst zou wel eens tot een historische vergissing kunnen leiden...